

บทที่ 3

บทวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์

โดยส่วนใหญ่ในวงการปรัชญามักมีผู้วิจารณ์แนวคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์ของเดวิด ฮูม ในสองส่วน คือ ความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์ และความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่า แต่ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีอีกส่วนหนึ่งที่ควรวิเคราะห์ให้ชัดเจนก่อนการวิพากษ์วิจารณ์ในสองส่วนดังกล่าว นั่นคือ แนวคิดเรื่องกฎธรรมชาติตามความคิดของฮูม ซึ่งจากบทที่ 2 จะเห็นได้ว่ากฎธรรมชาติเป็นเสมือนเงื่อนไขหรือเกณฑ์ในการตัดสินว่าเหตุการณ์ใดถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์สำหรับการรับรู้ของมนุษย์ แต่ยังไม่พบว่าผู้ใดวิเคราะห์แนวคิดเรื่องกฎธรรมชาติดังกล่าวได้อย่างชัดเจน ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์แนวคิดนี้ให้ชัดเจน โดยอาศัยแนวคิดทางญาณวิทยาของฮูม เข้ามาพิจารณาด้วย จากนั้นจึงจะประเมินความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์เป็นลำดับต่อไป

ดังนั้น งานวิจัยนี้จะวิเคราะห์โดยละเอียดในสองส่วน คือ กฎธรรมชาติในทัศนะของฮูม และความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์ ซึ่งจะกล่าวดังต่อไปนี้

3.1 กฎธรรมชาติในทัศนะของฮูม

ในบทความ "Of Miracles" ฮูมได้กล่าวถึง "กฎธรรมชาติ" ไว้ในนิยามเหตุการณ์อัศจรรย์ เท่านั้น อีกทั้งยังขยายความไว้เพียงแต่ว่า เป็นประสบการณ์ที่แน่นอน (firm) และไม่สามารถแปรเปลี่ยนได้ (unalterable) จึงทำให้นักปรัชญาหลายท่านเห็นว่าฮูมกล่าวถึงกฎธรรมชาติได้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร อย่างเช่นที่ จอห์นสัน (Johnson) กล่าวว่า

“ฮูมไม่เคยบอกพวกเราว่า อะไรคือกฎธรรมชาติ แต่ถ้าพวกเขายอมรับทัศนะหนึ่งของกฎธรรมชาติ ซึ่งดูเหมือนจะสอดคล้องกับปรัชญาทั่วไปของฮูม อย่างน้อยจะพอทำให้ทราบว่าการกฎธรรมชาติคือ (หรือ แสดงถึง) ความสม่ำเสมอที่ปราศจากข้อยกเว้น...”¹

¹ David Johnson, Hume, Holism and Miracles (New York: Cornell University Press, 1999), p. 6. "Hume never tells us what a law of nature is. But if we adopt a view of laws of nature which is presumably very congenial to Hume's general philosophy, that a law of nature is (or expresses) at least an exceptionless regularity ..."

จากคำกล่าวของจอห์นสัน อาจทำให้เห็นได้ว่า ทุกกฎธรรมชาติตามที่มนุษย์รับรู้นั้นต้องมีลักษณะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอโดยไม่มีตัวอย่างขัดแย้งเลย แต่ทุกเหตุการณ์ที่สม่ำเสมอเช่นนี้จะถือเป็นกฎธรรมชาติทั้งหมดก็คงมิใช่ ตัวอย่างเช่น นาย ก. กลับบ้านตรงเวลาทุกวัน หรือบริษัทแห่งหนึ่งจัดประชุมพนักงานทุกเดือน มนุษย์คงไม่คิดว่าเหตุการณ์ดังกล่าวนี้เป็นกฎธรรมชาติ ดังนั้นการเข้าใจว่ากฎธรรมชาติคือความสม่ำเสมอเช่นนี้จึงไม่ครอบคลุมถึงคุณลักษณะของกฎธรรมชาติตามความหมายของฮูม ทั้งนี้ แม็คกี้ (Mackie) ได้พยายามขยายความกฎธรรมชาติให้ชัดเจนขึ้นว่า

“เหตุการณ์อัศจรรย์โดยนิยามแล้วคือเหตุการณ์ที่ละเมิดกฎธรรมชาติ และกฎธรรมชาติโดยนิยามก็คือความสม่ำเสมอหรือข้อแถลงเกี่ยวกับความสม่ำเสมอของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือวิถีการทำงานของโลก....”²

และ

“เราต้องกล่าวว่ากฎธรรมชาติบรรยายวิถีการทำงานของโลกและแน่นอนว่ารวมถึงมนุษย์ด้วย ซึ่งโลกจะทำงานด้วยตนเอง เมื่อไม่มีการแทรกแซง เหตุการณ์อัศจรรย์เกิดขึ้นเมื่อโลกมิได้ถูกปล่อยให้ทำงานด้วยตนเอง แต่มีบางสิ่งที่อยู่นอกความเป็นระเบียบของธรรมชาติโดยรวมเข้ามาแทรกแซงการทำงานของมัน”³

² J.L. Mackie, “Miracles and Testimony” in *the Miracle of Theism* (Oxford University Press, 1982) cited in Louis P. Pojman, *Philosophy of Religion : Anthology* (Belmont: Wadsworth, 1998), p. 315. “A miracle is, by definition, a violation of a law of nature, and a law of nature is, by definition, a regularity – or the statement of a regularity – about what happens, about the way the world works....”

³ *Ibid.*, p. 316. “The laws of nature, we must say, describe the ways in which the world – including, of course, human beings – works when left to itself, when not interfered with. A miracle occurs when the world is not left to itself, when something distinct from the natural order as a whole intrudes into it.”

ที่แม็คก็กล่าวมานั้นอาจทำให้เห็นชัดเจนขึ้นว่าสิ่งที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นกฎธรรมชาติ คือ ความสม่ำเสมอของเหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวกับการดำเนินไปของโลกและสรรพสิ่งในโลกธรรมชาติ รวมทั้งมนุษย์ด้วย เช่น มนุษย์ที่ตายแล้วมีอาจฟื้นคืนชีพได้ มนุษย์ผู้ชายไม่สามารถตั้งครรรภ์ได้ การปลุกมะพร้าวยอมได้ต้นมะพร้าว การที่ปลาสามารถอาศัยอยู่ในน้ำได้ น้ำตามแหล่งน้ำธรรมชาติ จะไหลจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ และการที่โลกมีกลางวัน และกลางคืนสลับกัน ทุก 12 ชั่วโมง เป็นต้น แต่ทั้งนี้เงื่อนไขประการหนึ่งที่ใช้พิจารณาว่าเหตุการณ์ใดถือเป็นกฎธรรมชาติก็คือเหตุการณ์นั้นๆ ต้องดำเนินไปตามธรรมชาติโดยปราศจากการแทรกแซงของสิ่งใดๆ ทั้งนี้การที่มนุษย์ใช้เครื่องสูบน้ำ สูบน้ำจากบริเวณที่ต่ำกว่าไปเก็บไว้ยังบริเวณที่สูงกว่า มนุษย์ไม่สามารถเรียกเหตุการณ์นี้ว่ากฎธรรมชาติได้ เพราะมนุษย์เข้าไปจัดการกับน้ำดังกล่าว โดยมีได้ปล่อยให้มันไหลไปตามธรรมชาติ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าเหตุการณ์ดังกล่าวที่มนุษย์กระทำขึ้นนั้นถึงแม้จะเรียกได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่ผันความเป็นไปของธรรมชาติ แต่มิได้เป็นการละเมิดกฎธรรมชาติจึงไม่สามารถถือว่าเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ตามความหมายของฮูมได้ เนื่องจากในนิยามรูปแบบที่สอง ของเหตุการณ์อัศจรรย์นั้นฮูม กล่าวอย่างชัดเจนว่า เหตุการณ์อัศจรรย์ที่มนุษย์รับรู้ มนุษย์จะเชื่อว่าเป็นผลงานของพระเจ้า หรือ ผู้กระทำที่มองไม่เห็น ดังนั้นเหตุการณ์ใดๆที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นผลงานของมนุษย์จึงไม่จัดว่าเป็น เหตุการณ์อัศจรรย์ไม่ว่าเหตุการณ์นั้นๆจะแปลกประหลาดมากเพียงใดก็ตามอย่างเช่น การแสดง ความสามารถพิเศษของมนุษย์ หรือพวกมายากลต่างๆด้วย ดังที่มิลล์ (Mill) กล่าวไว้ว่า “มันเป็นไปได้เสมอที่อาจมีสิ่งที่เกิดจากกฎธรรมชาติที่ยังไม่ได้ตรวจสอบ ซึ่งนักมายากลสามารถให้เกิดขึ้นไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม พลังของการกระทำหรือสิ่งแปลกประหลาดดังกล่าวอาจเกิดจากการ ใช้กฎต่างๆ โดยทั่วไปซึ่งพวกเราไม่ได้รับรู้ก็เป็นได้ (อย่างเช่น ความชำนาญพิเศษอันน่าทึ่งของนัก กายกรรม) ...”⁴ หรือสอดคล้องกับที่ สวินเบิร์น (Swinburne) ได้ตีความนิยามเหตุการณ์อัศจรรย์ ของฮูมตามที่นี้เนียน สมาร์ท (Ninian Smart) ใช้โดยกล่าวว่า “มันดูเหมือนเป็นเรื่องธรรมดาที่จะ เข้าใจเกี่ยวกับการละเมิดกฎธรรมชาติอย่างที่นี่เนียน สมาร์ท เข้าใจว่าเป็นการเกิดขึ้นของตัวอย่าง

⁴ John Stuart Mill, “Miracles and Undetected Natural Causes”, in David Shatz, *Philosophy and Faith : A Philosophy of Religion Reader* (New York: McGraw - Hill, 2002), p. 410 “It is always possible that there may be at work some undetected law of nature which the wonder – worker may have acquired, consciously or unconsciously, the power of calling into action ; or that the wonder may have been wrought (as in the truly extraordinary feats of jugglers) by the employment, unperceived by us, of ordinary laws ...”

ตรงข้ามของกฎธรรมชาติที่ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นซ้ำได้”⁵ ซึ่งจะเห็นว่า เหตุการณ์อัศจรรย์ตามที่นิยาม สมาร์ท และสวินเบิร์น เข้าใจนั้นเป็นเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นซ้ำได้อีก เช่น ถ้าเหตุการณ์อัศจรรย์อันหนึ่งคือการที่พระเยซู ชูชีวิตคนตายได้ และถ้าวันหนึ่งมนุษย์สามารถชูชีวิตคนตายได้บ้างจะแสดงให้เห็นว่ากฎธรรมชาติที่ว่าคนตายแล้วมีอาจฟื้นคืนชีพได้คงจะไม่สามารถถือได้ว่า เป็นกฎธรรมชาติอีกต่อไป หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า เหตุการณ์อัศจรรย์ของพระเยซูดังกล่าว จะมีเหตุการณอัศจรรย์อีกต่อไป เพราะมนุษย์ก็สามารถทำให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวได้อย่างที่ สวินเบิร์นได้กล่าวอีกว่า “ตัวอย่างตรงข้ามที่สามารถทำให้เกิดขึ้นซ้ำได้มิใช่การละเมิดกฎธรรมชาติ เพียงแต่มันแสดงให้เห็นว่าประพจน์ที่กล่าวถึงกฎธรรมชาตินั้นเป็นเท็จ”⁶ หรืออย่างที่ว่า แม็คคินนอน (Mckinnon) กล่าวว่า “ดังนั้นถ้าลาซารุส (Lazarus) ฟื้นจากความตายจริงๆ นี้จะไม่ถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ แต่เป็นหลักฐานว่าความคิดเดิมของเราเกี่ยวกับการเน่าเปื่อยของร่างกายจะต้องถูกนำมาพิจารณากันใหม่”⁷

ดังนั้นเหตุการณ์อัศจรรย์จึงต้องมีสาเหตุจากฝีมือของมนุษย์ ทั้งนี้ก็มิได้มีนัยว่าเหตุการณ์อัศจรรย์จะเกิดขึ้นซ้ำไม่ได้โดยผู้กระทำที่มีใจมนุษย์ แต่จะต้องเกิดจากผู้กระทำที่มีใจอยู่ในความเป็นระเบียบของโลกธรรมชาติอย่างที่ว่าแม็คก็เข้าใจหรือไม่ ผู้วิจัยจะพิจารณาต่อไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่ามนุษย์สามารถทำสิ่งที่ฝืนความเป็นไปของกฎธรรมชาติได้เพียงแต่เหตุการณ์ที่มนุษย์เป็นผู้กระทำนั้นไม่ถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ แต่ทั้งนี้ความสม่ำเสมออันหนึ่งที่มนุษย์กระทำหรือสร้างขึ้นจะถือเป็นกฎธรรมชาติด้วยหรือไม่ อย่างการที่มนุษย์คนหนึ่งกลับบ้านตรงเวลาทุกวัน หรือการที่มนุษย์สร้างนาฬิกาเรือนหนึ่งที่เดินได้อย่างสม่ำเสมอ ถ้าพิจารณาจากที่แม็คก็เสนอมา

⁵ Richard Swinburne, "Miracles" in *Philosophical Quarterly* (Basil Blackwell, 1968), in Louis P. Pojman, *Philosophy of Religion : An Anthology* (Belmont: Wadsworth Publishing Company, 1998), p. 308. "It seems natural to understand, as Ninian Smart does, by a violation of a law of nature, an occurrence of a non – repeatable counter – instance to a law of nature."

⁶ Ibid., p. 308. "Repeatable counter – instances do not violate laws of nature, they just show propositions purporting to state laws of nature to be false."

⁷ Alastair Mckinnon, " 'Miracle' and 'Paradox'" in *American Philosophical Quarterly*, 4, 1967. Reprinted in *Miracles*, ed. Richard Swinburne, London, Collier Macmillan, 1989, p. 49., cited in Michael F. Palmer, *The Question of God* (London: Routledge, 2001), p. 184 "So if Lazarus did indeed rise from the dead, this is not a miracle but evidence that our original notions about bodily decomposition will have to be reassessed."

อาจพอทำให้เห็นว่าขอบเขตของเหตุการณ์ที่ถือเป็นธรรมชาติจะต้องมีใช้สิ่งที่มีมนุษย์กระทำหรือสร้างขึ้น หากแต่เป็นความเป็นไปอย่างอิสระของโลกและสรรพสิ่งในโลกตามที่มนุษย์รับรู้ นอกจากนี้เขายังเสนออีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้เห็นชัดเจนขึ้นอีกว่ากฎธรรมชาติมีลักษณะอย่างไร

“ถ้ากฎที่เกิดจากการทำงานของโลกตามธรรมชาตินั้นเป็นกฎตายตัวแล้ว การกล่าวถึงการละเมิดจะสามารถทำได้อย่างชัดเจน...แต่ถ้ากฎการทำงานพื้นฐานเป็นกฎเชิงสถิติ หรือความน่าจะเป็น แนวคิดเรื่องการละเมิดจะมีความแม่นยำน้อยกว่า”⁸

คำกล่าวนี้ทำให้เห็นว่ากฎธรรมชาติน่าจะเป็นกฎตายตัว หรืออาจตรงกับความสม่ำเสมอที่ไม่มีข้อยกเว้นของจอห์นสัน ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่กฎธรรมชาติจะละเมิดตัวเอง ดังนั้นการละเมิดจึงต้องเกิดจากสิ่งภายนอกการทำงานของมัน เหมือนกับการเปิดที่ว๊ิงไว้มันก็จะทำงานต่อไปจนกว่าจะมีผู้มาปิดมัน เราจึงจะกล่าวได้ว่าการทำงานของที่ว๊ิงได้ถูกละเมิดแล้ว แต่ถ้าที่ว๊ิงดังกล่าวสามารถเปิด - ปิด การทำงานของตัวมันเองได้เราจะไม่สามารถแยกได้อย่างชัดเจนว่า การปิดครั้งใดเป็นการละเมิดจากสิ่งภายนอก และครั้งใดเป็นการปิดตัวเองของมัน⁹ แนวคิดเช่นนี้สอดคล้องกับความคิดของฮูมเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของความรู้ของมนุษย์ที่นอกเหนือไปจากความรู้อันได้จากการพิสูจน์แบบนิรนัยแล้วยังแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ความรู้ที่ได้จากเหตุการณ์ที่มนุษย์รับรู้ว่าจะเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอจนเชื่อว่าจะเกิดขึ้นเช่นนั้นอีกหรือเชื่อว่าเป็นกฎธรรมชาติ ซึ่งฮูมเรียกว่าเป็น

⁸ Mackic, in Pojman, *Philosophy of Religion : An Anthology*, pp. 316 – 317. “If the laws by which the natural world works are deterministic, then the notion of a violation of them is quite clear – cut ... But if the basic laws of working are statistical or probabilistic, the notion of a violation of them is less precise.”

⁹ มีนักปรัชญาหลายท่านที่กล่าวถึงประเด็นเรื่องกฎธรรมชาติ โดยเฉพาะแม็คคิกซึ่งดูเหมือนว่ากำลังกล่าวถึงกฎธรรมชาติในฐานะเป็นสิ่งหรือปรากฏการณ์ที่เป็นอิสระจากการรับรู้ของมนุษย์ อาทิเช่น การกล่าวว่า “กฎธรรมชาติเป็นกฎตายตัว” ซึ่งถ้าตีความเป็นการรับรู้ของมนุษย์ตามแบบของฮูม คำกล่าวนี้ก็คือการที่มนุษย์รับรู้กฎธรรมชาตินั้นเป็นเหตุการณ์ที่สม่ำเสมอ ไม่เคยมีตัวอย่างขัดแย้งเลยจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ในทำนองเดียวกัน สำหรับคำกล่าวของผู้วิจัยที่ว่า “กฎธรรมชาติไม่ละเมิดตัวเอง” ก็เป็นการดึงนัยจากการที่กฎธรรมชาติเป็นเหตุการณ์ที่สม่ำเสมอเช่นกัน เพียงแต่กล่าวเน้นในส่วนของผู้ละเมิดให้ชัดเจนขึ้นเท่านั้น เพราะถ้าเมื่อใดมนุษย์รับรู้กฎธรรมชาติละเมิดตัวเองได้คือเกิดบ้างไม่เกิดบ้าง เหตุการณ์ดังกล่าวก็จะไม่มีความแน่นอนพอที่จะเป็นเหตุการณ์ที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นกฎธรรมชาติได้ แต่อาจเป็นเพียงความน่าจะเป็นเท่านั้น

ความรู้ในระดับข้อพิสูจน์ (proof) กับความรู้ที่ได้จากเหตุการณ์ที่มนุษย์รับรู้ว่าจะเกิดบ้างไม่เกิดบ้าง หรือไม่สม่ำเสมอถึงแม้มนุษย์จะมีความเชื่อว่าอาจเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นในครั้งต่อไปโดยอาศัยการ ชั่งน้ำหนักของเหตุการณ์ตรงข้ามในอดีต แต่มนุษย์ก็ไม่สามารถเชื่อได้อย่างมั่นใจนัก ความรู้ดังกล่าว นี้ฮูมเรียกว่าความรู้ในระดับความน่าจะเป็น ทั้งนี้มีนักปรัชญายุคก่อนฮูมเช่นล๊อค (Locke) ที่มีได้ แบ่งระดับความรู้อย่างที่กล่าวมานี้ แต่รวมเอาความรู้ระดับข้อพิสูจน์และความน่าจะเป็นไว้เป็น ระดับเดียวกันซึ่งฮูมได้โต้แย้งว่า

“ล๊อคแบ่งความรู้ออกเป็นการพิสูจน์แบบนิรนัย (demonstrative) และความน่าจะเป็น จากความคิดนี้ เราต้องกล่าวว่ามันเป็นเพียงความน่าจะเป็นที่มนุษย์ทุกคน ต้องตาย หรือดวงอาทิตย์จะขึ้นในวันพรุ่งนี้ แต่เพื่อให้ภาษาสอดคล้องกับ ความหมายที่ใช้โดยทั่วไปมากขึ้น เราควรแบ่งความรู้ออกเป็น การพิสูจน์แบบ นิรนัย ข้อพิสูจน์ (จากหลักฐาน) และความน่าจะเป็น โดยข้อพิสูจน์หมายถึงการ อ้างเหตุผลที่มาจากประสบการณ์ที่ไม่มีพื้นที่สำหรับความน่าสงสัยหรือตัวอย่าง ตรงข้าม”¹⁰

จากแนวคิดของล๊อคก็ที่กล่าวมานั้นอาจพอให้สรุปได้ว่าคุณลักษณะของกฎธรรมชาติตาม การรับรู้ของมนุษย์ได้สองประการคือ เป็นความสม่ำเสมอของเหตุการณ์เกี่ยวกับการดำเนินไปของ โลกและสรรพสิ่งในโลก โดยมีสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และกฎธรรมชาติมีลักษณะเป็นกฎตายตัวที่ไม่ เคยมีตัวอย่างขัดแย้งอีกทั้งมันจะไม่สามารถละเมิดตัวเองได้อีกด้วย แต่ทั้งนี้จอห์นสันได้กล่าวถึง กฎธรรมชาติดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยเขากล่าวว่า

¹⁰ David Hume, *Enquiries concerning human Understanding and concerning the Principles of Morals*, ed. L.A.Selby – Bigge (Oxford, 1982), p. 56, footnote. “Mr. Locke divides all arguments into demonstrative and probable. In this view, we must say, that it is only probable all men must die, or that the sun will rise to – morrow. But to conform our language more to common use, we ought to divide arguments into demonstrations, proofs, and probabilities. By proofs meaning such arguments from experience as leave no room for doubt or opposition.”

“ฉันควรจะกล่าวว่าสำหรับบุคคลใดๆ x ที่ ณ เวลาใดๆ t และสำหรับความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ m ใดๆ เมื่อเหตุการณ์ m คือเหตุการณ์อัศจรรย์ สำหรับ x ที่ ณ เวลา t เมื่อและต่อเมื่อ m เกิดขึ้นจริงในบางเวลา และ m ละเมิดต่อ (เป็นข้อยกเว้นของ) บางเหตุการณ์ที่สำหรับ x ที่ ณ เวลา t แล้วถือเป็นข้อพิสูจน์ซึ่งเหนือกว่าซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างของหลักฐานเชิงอุปนัย ในฐานะที่เป็นกฎธรรมชาติกฎหนึ่ง (แน่นอนว่าคำกล่าวนี้มีได้มีนัยว่าเกิดเหตุการณ์อัศจรรย์เหตุการณ์หนึ่งสำหรับ x ที่ ณ เวลา t จริงๆ) สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าคือฉันควรจะกล่าวว่า เหตุการณ์อัศจรรย์เป็นเหตุการณ์ที่ละเมิดกฎธรรมชาติเชิงประจักษ์ ซึ่งบ่งบอกถึงบุคคลและเวลา รวมทั้งมุมมองเชิงญาณวิทยาข้างต้นซึ่งเกิดจากคำว่า “เชิงประจักษ์” ด้วย”¹¹

จากคำกล่าวของจอห์นสัน ทำให้เห็นชัดเจนขึ้นว่ากฎธรรมชาติตามที่มนุษย์รับรู้ น่าจะเป็นเหตุการณ์เชิงประจักษ์ที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าเท่านั้น เช่นวัตถุไม่สามารถลอยในอากาศได้เองและดวงอาทิตย์ขึ้นทุกเช้า แต่ถ้าเป็นกฎที่มีลักษณะเป็นนามธรรมหรือกล่าวถึงสิ่งที่มนุษย์มีอาจรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสได้ก็จะเป็นกฎธรรมชาติตามแนวคิดของฮูม เช่น การต้มน้ำทำให้โมเลกุลของน้ำเคลื่อนที่ด้วยความเร็วสูงขึ้น โลกหมุนรอบตัวเองหรือโลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาล เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นว่าถึงแม้ตัวอย่างเหล่านี้เป็นความสม่าเสมออันเกี่ยวกับการดำเนินไปของโลก และสรรพสิ่งในโลกดังเช่นที่แม็คก็เสนอมาแต่ก็มีใช่ทุกกฎดังกล่าวจะเป็นกฎธรรมชาติตามแนวคิดของฮูม

นอกจากนี้ยังอาจสังเกตได้ว่าตัวอย่างกฎธรรมชาติที่ฮูมยกขึ้นมานั้นเป็นกฎที่ได้มาจากการอุปนัยจากประสบการณ์ในอดีตของมนุษย์ (ผู้ประเมิน) เช่น มนุษย์ทุกคนต้องตาย ซึ่งแน่นอนว่ามนุษย์มีอาจรู้จักมนุษย์คนอื่นๆทุกคน และรอดูทุกคนตายก่อนจึงจะเรียกได้ว่าข้อความดังกล่าว

¹¹ David Johnson, *Hume, Holism, and Miracles* (New York: Cornell University Press, 1999), p.9. “I will say, then, that for any person x , for any time t , for any possible event m , m is a miracle for x at t if and only if m actually occurs at some time and m is a violation of (an exception to) something which is for x at t exceedingly well - established, relative to a body of inductive evidence, as being a law of nature. (This, of course, does not imply that a miracle for x at t must occur at t .) More pithily, I will say that a miracle is a violation of an apparent law of nature, where the indexing to person and time, and the epistemic aspect above, is built into the word “apparent”.”

เป็นกฎธรรมชาติ หากแต่มนุษย์โดยทั่วไปสามารถเข้าใจว่าข้อความนี้เป็นกฎธรรมชาติข้อหนึ่งได้ เนื่องจากประสบการณ์ในอดีตตลอดมาผู้คนที่เขารู้จักก็ตายลงเรื่อย ๆ แม้กระทั่งคนที่เขาเห็นว่า แข็งแรงมากก็ตาม เช่นเดียวกับกฎธรรมชาติที่ว่ามนุษย์ทุกคนที่ตายแล้วมีอาจฟื้นคืนชีพได้ เพราะจากประสบการณ์ไม่เคยเห็นว่ามีมนุษย์คนใดที่ตายแล้วจะกลับมามีชีวิตได้อีกเลย แต่ทั้งนี้ กฎธรรมชาติดังกล่าวก็มีได้เป็นการยืนยันว่าในอนาคตจะต้องไม่มีคนตายคนใดฟื้นคืนชีพได้เลย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าในการคาดเดาอนาคตเราอาจกล่าวข้อความที่ขัดแย้งกับกฎธรรมชาติต่างๆ ในปัจจุบันได้ โดยไม่สามารถยืนยันด้วยประสบการณ์ว่าข้อความที่ขัดแย้งกับกฎธรรมชาติต้องเป็นเท็จ เช่นการกล่าวว่าพรุ่งนี้ดวงอาทิตย์จะไม่ขึ้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความเป็นกฎตายตัวของกฎธรรมชาติตามที่มนุษย์รับรู้ เป็นความเชื่ออย่างเต็มที่ว่าเหตุการณ์ในอนาคตจะเหมือนกับ เหตุการณ์ที่สม่ำเสมอในอดีตเท่านั้นจึงมีอาจถือเป็นการยืนยันว่าในอนาคตจะมีเหตุการณ์ที่ขัดแย้ง กับกฎธรรมชาติ หรือเหตุการณ์อัศจรรย์เกิดขึ้นไม่ได้ ในทำนองเดียวกัน กฎธรรมชาติตามแนวคิดของ สุมมิได้ยืนยันว่าในอดีตก่อนหน้าช่วงชีวิตของมนุษย์ผู้ประเมินจะไม่เคยมีการละเมิดกฎธรรมชาติที่ ผู้ประเมินเชื่อว่าเป็นกฎธรรมชาติในขณะนี้เกิดขึ้น

นอกจากนี้จากการที่จอห์นสันเห็นว่ากฎธรรมชาติของสุมเป็นกฎธรรมชาติเชิงประจักษ์นั้น ทำให้เห็นว่าขอบเขตของกฎธรรมชาติตามที่มนุษย์รับรู้ได้ขึ้นอยู่กับขอบเขตความสามารถในการรับรู้ ของประสาทสัมผัสของมนุษย์ อีกทั้งสิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดน่าจะมีกฎธรรมชาติที่รับรู้ต่างกันไปตาม ความสามารถในการรับรู้ทางประสาทสัมผัสอีกด้วย ดังนั้นกฎธรรมชาติตามความคิดของสุมจึง เป็นกฎธรรมชาติตามการรับรู้ของมนุษย์เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้มนุษย์แต่ละคนจะมีความ สามารถในการรับรู้ทางประสาทสัมผัสเท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกันมาก แต่สิ่งแวดล้อมหรือสภาวะ ธรรมชาติของแต่ละพื้นที่ในโลกมีความแตกต่างกันเช่นบางประเทศมีหิมะตก หรือบางพื้นที่มีเพียง 2 ฤดู เป็นต้น จึงอาจทำให้มนุษย์แต่ละกลุ่มมีเหตุการณ์ที่รับรู้ว่าเป็นกฎธรรมชาติต่างจากมนุษย์ กลุ่มอื่นดังเช่นตัวอย่างของเจ้าชายอินเดีย ซึ่งจากประสบการณ์ของเจ้าชายไม่มีประสบการณ์ตรง เกี่ยวกับกฎธรรมชาติบางกฎที่ผู้คนในถิ่นอื่นมี ดังนั้นจึงมีผลต่อการรับรู้ว่าเหตุการณ์ใดถือเป็น เหตุการณ์อัศจรรย์ตามมา จากประเด็นดังกล่าวนี้อาจนำมาสู่ความสงสัยได้ว่ากฎธรรมชาติตาม แนวคิดของสุมถือเป็นกฎสากลหรือไม่ หรือเป็นกฎสากลเฉพาะในแง่มุมมองของวิธีการได้มาซึ่งการเชื่อ ว่าเหตุการณ์ใดถือเป็นกฎธรรมชาติ แต่มิได้เป็นกฎสากลในแง่ของเนื้อหาของแต่ละกฎภะนั้นหรือ ปัญหานี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงโดยละเอียดในการประเมินความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์ต่อไป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้อาจพอกล่าวได้ว่ากฎธรรมชาติตามความคิดของฮูมน่าจะมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. เป็นความสม่ำเสมอของเหตุการณ์เกี่ยวกับการดำเนินไปของโลกและสรรพสิ่งในโลก โดยมีสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น
2. เป็นกฎตายตัวที่ไม่เคยมีตัวอย่างขัดแย้งและไม่สามารถละเมิดตัวเองได้
3. เป็นกฎเชิงประจักษ์ที่อยู่ภายใต้ความสามารถในการรับรู้ทางประสาทสัมผัสของมนุษย์ ผู้ประเมินเหตุการณ์นั้น

3.2 การประเมินความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์

ถึงแม้บทความ “Of Miracles” ของฮูมจะมุ่งเน้นในส่วนของ การประเมินความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์ แต่ในส่วนของมโนทัศน์เกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์ของฮูมก็ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในวงการปรัชญา โดยเฉพาะในส่วนของ การพิจารณาความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์ ซึ่งมักจะพิจารณาจากนิยามของเหตุการณ์อัศจรรย์ทั้งสองรูปแบบที่ฮูมเสนอไว้เป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า “ความเป็นไปได้” ที่ผู้วิจารณ์พิจารณานั้นแบ่งได้เป็นสองส่วนคือ 1. ความเป็นไปได้ในเชิงภววิทยา และ 2. ความเป็นไปได้ในเชิงตรรกะ ดังจะกล่าวต่อไป

1. ความเป็นไปได้ในเชิงภววิทยา

สำหรับความเป็นไปได้ในเชิงภววิทยานั้น ผู้วิจัยขอนำเสนอตัวอย่างแนวคิดของจอห์นสัน (Johnson) ที่กล่าวไว้ว่า

“...เพราะ “การละเมิด” หรือ “การฝ่าฝืน” กฎดังกล่าวอย่างน้อยก็ถือเป็นข้อยกเว้นที่มีต่อกฎ และเพราะเรารู้โดยไม่ต้องอาศัยประสบการณ์ (a priori) ว่าไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ที่มีต่อความสม่ำเสมอที่ปราศจากข้อยกเว้น เราจึงรู้โดยไม่ต้องอาศัยประสบการณ์ว่าไม่มีเหตุการณ์อัศจรรย์”¹²

¹² Ibid., p. 6. “...since a “violation” or “transgression” of such a law would presumably be at least an exception to it, and since we know a priori that there are no exceptions to exceptionless regularities, we know a priori that there are no miracles.”

จากแนวคิดจอห์นสันข้างต้น อาจทำให้เห็นว่าเขาคิดว่านิยามเหตุการณ์อัศจรรย์ของ ฮูมที่ว่าเป็น “เหตุการณ์ที่ละเมิดกฎธรรมชาติ” นำมาสู่การอ้างเหตุผลดังนี้

ข้ออ้างที่ 1. เหตุการณ์อัศจรรย์ คือ เหตุการณ์ที่ละเมิดกฎธรรมชาติ

ข้ออ้างที่ 2. กฎธรรมชาติ คือ ความสม่ำเสมอที่ปราศจากข้อยกเว้น

ดังนั้น :

ข้อสรุป 3. ไม่มีเหตุการณ์อัศจรรย์เกิดขึ้น

การอ้างเหตุผลดังกล่าว โฟเกลิน (Fogelin) เรียกว่า “การอ้างเหตุผลที่ไม่ต้องอาศัยประสบการณ์” (a priori argument)¹³ ซึ่งเป็นการตีความนิยามรูปแบบที่หนึ่งประกบกับมโนทัศน์เรื่องกฎธรรมชาติ และนำไปสู่ข้อสรุปว่าไม่เคยมีเหตุการณ์อัศจรรย์เกิดขึ้น หรือ เหตุการณ์ที่มนุษย์พบได้นั้นไม่มีเหตุการณ์ใดถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์เลย สำหรับข้อสรุปของจอห์นสันดังกล่าว ผู้วิจัยคิดว่าเขาเข้าใจผิดว่า “กฎธรรมชาติ” ของฮูมเป็นกฎสากลที่มีอาจถูกละเมิดได้ แม้ในอนาคต และไม่เคยถูกละเมิดมาก่อนที่ผู้ประเมินจะเชื่อว่าเป็นกฎธรรมชาติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของฮูม ที่มีได้แสดงการยืนยันหรือปฏิเสธว่ากฎธรรมชาติจะถูกละเมิดไม่ได้ในอนาคต หรือไม่เคยถูกละเมิดมาก่อนที่ผู้ประเมินจะเชื่อว่าเป็นกฎธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีนักปรัชญากลุ่มหนึ่งที่มีความคิดต่างจากพวกเขาโดยเห็นว่า ฮูมมิได้ต้องการสรุปว่าไม่มีเหตุการณ์อัศจรรย์โดยอาศัยการอ้างเหตุผลข้างต้น ตัวอย่างเช่น แนวคิดของแมคกี (Mackie) ดังต่อไปนี้

“นิยามทั้ง 2 รูปแบบต่างจำเป็นต้องนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าเหตุการณ์ใดที่เกิดขึ้นไม่ถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ กล่าวคือ เหตุการณ์อัศจรรย์ไม่เคยเกิดขึ้นนั่นเอง การคิดดังกล่าวมิใช่การอ้างเหตุผลของฮูม เพราะถ้ามันเป็นเช่นนั้นแล้วจะทำให้การอ้างเหตุผลของฮูมเป็นสิ่งไม่จำเป็น (unnecessary).”¹⁴

¹³ Fogelin, *A Defense of Hume on Miracles*, p. 17.

¹⁴ Mackie, in Pojman, p. 315. “The two definitions together entail that whatever happens is not a miracle, that is, that miracles never happen. This, be it noted, is not Hume’s argument. If it were correct, it would make Hume’s argument unnecessary.”

และคำกล่าวของโฟเกลินที่ว่า

“ฮูมไม่เคยเสนอการอ้างเหตุผลเช่นนี้ แต่นำคิดอย่างที่ผมเองก็เคยคิดว่ามีแนวคิดแบบนั้นอยู่เบื้องหลัง ไม่ใช่รู้เหตุผลที่ฮูมไม่ได้สร้างการอ้างเหตุผลนี้ขึ้นอย่างชัดเจนในทีเดียว แต่บางคนอาจคิดว่าเขายอมรับมันอย่างชัดเจนจนมันไม่สามารถคิดได้ว่าข้อโต้แย้งดังกล่าวไม่มีบทบาทซึ่งนำความคิดของเขา”¹⁵

ทั้งแม้ก็และโฟเกลินเห็นว่าการอ้างเหตุผลข้างต้นมิใช่สิ่งที่ฮูมต้องการนำเสนออย่างน้อยก็เห็นได้จากการที่ฮูมไม่ได้กล่าวถึงการอ้างเหตุผลดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนในส่วนของบทความเลย แต่นักปรัชญาหลายท่านอาจตีความความคิดของฮูมเลยเถิดไป ซึ่งนอกจากนี้โฟเกลินยังให้เหตุผลอีก 2 ประการที่ทำให้เห็นว่าฮูมมิได้ต้องการนำเสนอการอ้างเหตุผลเช่นนั้น นั่นคือ

“ประการแรก ถ้านี่เป็นการอ้างเหตุผลพื้นฐานที่ฮูมแสดงน้อยไว้อย่างแท้จริง มันก็ยากที่จะเข้าใจว่าเพราะเหตุใดการอ้างเหตุผลที่ชัดเจนของเขาจึงมีลักษณะเช่นนี้ อย่างที่เขากล่าวไว้แล้วในส่วนของตอนที่ 1 ของบทความ (Of Miracles) ฮูมเสนอเพียงข้อสรุปเชิงเงื่อนไขอันหนึ่งเท่านั้น (ถ้าองค์ประกอบอื่น ๆ ของคำบอกเล่าไม่น่าสงสัยแต่ประการใด มนุษย์ก็จะตัดสินใจเชื่อคำบอกเล่าดังกล่าว) ... ที่จริงการอธิบายทั้งหมดเกี่ยวกับคำบอกเล่าก็จะดูเปล่าประโยชน์ถ้ามันเป็นไปได้ที่จะแสดงให้เห็นว่าไม่เคยมีเหตุการณ์อัศจรรย์เกิดขึ้น บนพื้นฐานของการคิดที่ไม่ได้อาศัยประสบการณ์ (a priori grounds) เพราะมันก็คงจะเป็นเพียงคำกล่าวที่ไม่สำคัญที่ว่า ไม่มีคำบอกเล่าใดเพียงพอที่จะพิสูจน์การเกิดขึ้นของเหตุการณ์อัศจรรย์ได้

เหตุผลประการที่สอง สำหรับการปฏิเสธความคิดว่าฮูมอาศัยการอ้างเหตุผลที่ไม่ได้อาศัยประสบการณ์ (a priori argument) ดังกล่าวโดยนัย เพราะในตอนที่ 2 ของบทความเขาปฏิเสธข้อสรุปของมันอย่างชัดเจนโดยการอธิบายว่าภายใต้เงื่อนไขบางอย่างอาจเป็นไปได้ที่จะพิสูจน์การเกิดขึ้นของเหตุการณ์อัศจรรย์จาก

¹⁵ Fogelin, *A Defense of Hume on Miracles*, pp. 17 – 18. “Hume never presents such an argument, but it is tempting to think, as I once did, that it or something like it lies in the background ... It is not inconsequential that Hume nowhere explicitly formulates this argument, but some might think that he is so transparently committed to it that it is conceivable that it does not play a guiding role in his thought.”

คำบอกเล่าได้ ดังเช่นตัวอย่างเหตุการณ์อัศจรรย์เกี่ยวกับโลกมืดเป็นเวลา 8 วัน ต่อเนื่องกันซึ่งเป็นที่รู้จักทั่วโลก”¹⁶

จากเหตุผลทั้ง 2 ข้อของไฟเกลิน อาจพอสรุปได้ว่าถ้าการอ้างเหตุผลของฮูมเป็นไปตามที่ จอห์นสันกล่าวไว้ เหตุการณ์อัศจรรย์ก็คงถูกเข้าใจว่าไม่เคยเกิดขึ้นเพียงเพราะจากนัยที่ได้จาก นิยามเหตุการณ์อัศจรรย์ดังกล่าวแล้ว การพิจารณาความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่าเกี่ยวเหตุการณ์ อัศจรรย์ที่ฮูมพยายามนำเสนออีกคงไม่มีความหมาย เพราะมนุษย์เราคงต้องสรุปว่าไม่ควรเชื่อทุก คำบอกเล่าที่กล่าวถึงเหตุการณ์อัศจรรย์นั่นเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับตัวอย่างโลกมืด 8 วันที่ฮูมยก ขึ้นมาเพื่อชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบอื่นๆของคำบอกเล่าที่น่าเชื่อถือหรือมีโอกาสสงสัยได้ มนุษย์ก็ อาจพิจารณาเชื่อคำบอกเล่าดังกล่าว ดังนั้นมิใช่ทุกคำบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์จะต้อง ไม่น่าเชื่อเสมอไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าฮูมมีเกณฑ์อื่นในการประเมินความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่า เกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์นั่นคือเกณฑ์การประเมินองค์ประกอบอื่นๆของคำบอกเล่า ซึ่งมีใช่ใช้ การประเมินความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์จากนิยามดังกล่าวข้างต้น แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยสังเกต ว่าความคิดของไฟเกลินดังกล่าวดูเหมือนมีนัยว่าถ้าคำบอกเล่าที่น่าเชื่อถือแล้วมนุษย์จำเป็นต้องเชื่อ ว่าเหตุการณ์อัศจรรย์นั้นเคยเกิดขึ้นจริง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสรุปดังกล่าวเนื่องจากเหตุผล 2 ประการคือ

1. ในการประเมินความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่าในส่วนขององค์ประกอบอื่นๆดังกล่าว (เช่นจำนวนพยาน ทำที่ในการเล่า และคุณสมบัติต่างๆของผู้เป็นพยาน เป็นต้น) สิ่งที่ได้คือองค์

¹⁶ Ibid., p. 18. "First, if this really is his implicit background argument, it is hard to see why his explicit argument takes his from it does. As noted, Hume draws only a conditional conclusion at the close of part 1... Indeed, the entire discussion of testimony would appear otiose if it were possible to show, seemingly on a priori grounds, that no miracle has ever occurred, for then it would be a mere trivality that no testimony is ever sufficient to establish the occurrence of a miraculous event.

A second reason for rejecting the idea that Hume implicitly relies on such an a priori argument is that, in part 2, he explicitly rejects its conclusion by acknowledging that under certain circumstances it could be possible to establish the occurrence of a miracle on the basis of testimony. The miracle in question concerns a worldwide interlude of eight consecutive days of darkness."

ประกอบเหล่านั้นของคำบอกเล่าน่าเชื่อหรือไม่น่าเชื่อเท่านั้น ไม่อาจอ้างอิงไปถึงการยืนยันว่าเรื่องที่เล่าานั้นต้องเคยเกิดขึ้นจริงด้วย

2. ตามแนวคิดญาณวิทยาของฮูมเขาคิดว่ามนุษย์จะเชื่อว่าเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นโดยอาศัยการมีรอยประทับหรือประสบการณ์ตรงกับเหตุการณ์ดังกล่าวเท่านั้น อีกทั้งสำหรับการประเมินความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์นั้นฮูมมุ่งเน้นที่การประเมินในฐานะบุคคลที่สามซึ่งผู้ประเมินไม่มีประสบการณ์ตรงกับเหตุการณ์ดังกล่าว ดังนั้นจึงไม่มีเหตุผลเพียงพอที่มนุษย์จะต้องเชื่อว่าเหตุการณ์อัศจรรย์ใดๆเกิดขึ้นถึงแม้องค์ประกอบอื่นๆของคำบอกเล่าจะน่าเชื่อถือก็ตาม

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ถ้าพิจารณาโดยอาศัยประสบการณ์แล้วมนุษย์อาจบอกได้เพียงแต่ว่าเขาไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์ด้วยตนเองจึงไม่สามารถยืนยันได้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเคยเกิดขึ้นหรือไม่ ดังนั้นการประเมินความเป็นไปได้ จากนิยามของเหตุการณ์อัศจรรย์ตามแนวคิดของฮูมจึงไม่สามารถนำไปสู่ข้อสรุปเชิงภววิทยา (ontology) ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเคยเกิดขึ้นหรือไม่ แต่สามารถสรุปในเชิงญาณวิทยาว่าควรเชื่อคำบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์หรือไม่ โดยประเมินองค์ประกอบอื่นๆของคำบอกเล่าเนื่องจากผู้ประเมินตามแนวคิดของฮูมคือ ผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ตรงกับเหตุการณ์ดังกล่าวนั่นเอง ดังนั้นจะเห็นว่ามนุษย์มีเหตุผลเพียงพอที่ถกเถียงในทางญาณวิทยาว่ามีเหตุการณ์อัศจรรย์เคยเกิดขึ้นหรือไม่เคยเกิดขึ้น แต่ไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะยืนยันหรือปฏิเสธการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ดังกล่าวในเชิงภววิทยา

กล่าวโดยสรุปได้ว่าถ้ามีผู้ไม่เห็นด้วยกับไฟเกลินในประเด็นข้างต้นก็อาจเป็นเพราะพวกเขาเข้าใจว่าฮูมกำลังต้องการยืนยันหรือปฏิเสธความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์ในเชิงภววิทยาอย่างไรก็ตาม ถึงแม้ฮูมจะตระหนักถึงขอบเขตจำกัดของการรับรู้ของมนุษย์ดังที่เขาเคยกล่าวว่า “เหตุการณ์อัศจรรย์อาจถูกสังเกตได้โดยมนุษย์ หรือไม่ก็ได้”¹⁷ แต่สิ่งใดที่มนุษย์มีอาจรับรู้ได้ มนุษย์ก็สามารถเชื่ออย่างสมเหตุสมผลว่ามีอยู่หรือไม่อยู่ได้ดังที่ แกสกิน (Gaskin) ตั้งข้อสังเกตว่า “ความแตกต่างเชิงปฏิบัติในความเป็นจริงระหว่าง “ความไม่สมเหตุสมผลที่จะเชื่อ” กับ “ความ

¹⁷ David Hume, “Of Miracles” in *Enquiries concerning Human Understanding and concerning the Principles of Morals*, p. 115. “A miracle may either be discoverable by men or not.”

เป็นไปได้” กลายเป็นสิ่งเล็กน้อย”¹⁸ ซึ่งความต่างแม้เพียงเล็กน้อยนี้ก็ยิ่งถือว่าต่างอยู่ จึงอาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่มนุษย์มีได้รับรู้ผ่านประสาทสัมผัสจึงควรพูดถึงเฉพาะในส่วนของความเชื่อเท่านั้น มิอาจยืนยันความเป็นไปได้ในเชิงภววิทยาได้ ดังนั้นความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์จึงเป็นเรื่องของความเชื่อซึ่งเป็นประเด็นทางญาณวิทยาตามที่นักปรัชญาส่วนใหญ่เข้าใจอย่างเช่นที่ แวน อินวาเกิน (van Inwagen) และแม็คก็กล่าววว่า

“มันเป็นเรื่องที่เราพบกันโดยทั่วไปว่าข้อสรุปของฮูมมิใช่ข้อสรุปเชิงภววิทยา ซึ่งเขามีได้แง่เหตุผล เพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่มีเหตุการณ์อัศจรรย์ ทั้งนี้ข้อสรุปของเขาเป็นข้อสรุปเชิงญาณวิทยา แต่ไม่ใช่ว่าบุคคลไม่ควรที่จะเชื่อว่ามีเหตุการณ์อัศจรรย์”¹⁹

และแม็คก็กล่าววว่า

“กรณีของฮูมที่แย้งเหตุการณ์อัศจรรย์นั้นเป็นข้อโต้แย้งเชิงญาณวิทยา คือมันไม่ได้พยายามแสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์อัศจรรย์ไม่เคยเกิดขึ้นหรือไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เพียงแต่ว่าพวกเขาไม่มีเหตุผลที่ดีสำหรับการเชื่อว่าเหตุการณ์อัศจรรย์เคยเกิดขึ้น”²⁰

ที่กล่าวมาจะเห็นว่าทั้งแวน อินวาเกิน และแม็คก็เห็นตรงกันว่าข้อเสนอของฮูมมิใช่ข้อเสนอเชิงภววิทยา แต่เป็นข้อเสนอเชิงญาณวิทยา ถึงแม้ทั้งสองท่านนี้จะมีมุมมองต่อข้อสรุปเชิงญาณวิทยาต่างกันก็ตาม กล่าวคือ แวน อินวาเกิน เห็นว่าข้อสรุปที่ฮูมต้องการเสนอคือไม่ใช่บุคคลไม่ควรที่จะเชื่อว่ามีเหตุการณ์อัศจรรย์ ซึ่งแสดงว่าบุคคลอาจพิจารณาเชื่อว่ามีเหตุการณ์อัศจรรย์ได้ และ

¹⁸ J.C.A. Gaskin , “David Hume and the Eighteenth Century Interest in Miracles”, cited in Palmer, The Question of God, p. 183. “... the effective practical difference between “never reasonable to believe” and “impossible” becomes negligible.”

¹⁹ Peter van Inwagen , “Of “Of Miracles””, in Shatz , Philosophy and Faith , p. 402. “It is a commonplace that Hume ' s conclusion is not ontological : he does not claim to show that there are no miracles. His conclusion is epistemological. But it is not that one should not believe that there are miracles.”

²⁰ Mackie , in Pojman , The Question of God, p. 315. “Hume ' s case against miracles is an epistemological argument : it does not try to show that miracles never do happen or never could happen, but only that we never have good reasons for believing that they have happened.”

สอดคล้องกับตัวอย่างโลกมีดมีด 8 วันของฮูมที่มีองค์ประกอบอื่นๆ ของคำบอกเล่าน่าเชื่อถือจึงทำให้บุคคลสามารถพิจารณาเชื่อได้ว่าเหตุการณ์อัศจรรย์ดังกล่าวเคยเกิดขึ้นจริง แต่ทั้งนี้เหตุการณ์โลกมีด 8 วัน ก็เป็นเพียงตัวอย่างที่ฮูมคิดขึ้นเท่านั้น มิใช่เป็นเหตุการณ์ที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์สำหรับแม็คก็่นันมิได้มีมุมมองในส่วนของตัวอย่างดังกล่าวเป็นสำคัญ หากแต่เขาพิจารณาตามที่ฮูมกล่าวในตอนที่ 2 ของบทความซึ่งกล่าวถึงสาเหตุ ที่ทำให้เหตุการณ์อัศจรรย์ที่มีอยู่ตามบันทึกทางประวัติศาสตร์รูปแบบต่างๆไม่น่าเชื่อถือ จึงทำให้นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่ามนุษย์ไม่มีเหตุผลที่ดีสำหรับเชื่อว่าเหตุการณ์อัศจรรย์เคยเกิดขึ้น หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเหตุการณ์อัศจรรย์ที่ถูกกล่าวถึงในบันทึกทางประวัติศาสตร์ต่างๆนั้นไม่มีเหตุการณ์ใดผ่านเกณฑ์การพิจารณาความน่าเชื่อถือตามที่ฮูมเสนอไว้นั่นเอง ถ้ามีเหตุการณ์อัศจรรย์ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวเช่นเดียวกับตัวอย่างโลกมีด 8 วัน มนุษย์ก็อาจพิจารณาเชื่อว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเคยเกิดขึ้นจริง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคำกล่าวของแม็คก็่นันสอดคล้องกับของแวน อินวาเกิน แต่คำกล่าวของแม็คก็่นันครอบคลุมความคิดของฮูมมากกว่าเพราะฮูมเองก็ได้กล่าวถึงข้อสรุปของตนเองไว้ว่า “ไม่มีคำบอกเล่าใดเพียงพอที่จะพิสูจน์เหตุการณ์อัศจรรย์ได้ เว้นแต่คำบอกเล่าดังกล่าวนี้ความเป็นเท็จของมันถือเป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่าข้อเท็จจริงที่มันพยายามจะพิสูจน์...”²¹

สำหรับการพิจารณาความเป็นไปได้ในเชิงภววิทยาโดยอ้างถึงผู้กระทำนั้น ผู้วิจัยไม่พบว่ามีนักปรัชญาท่านใดกล่าวไว้ ซึ่งอาจเป็นเพราะฮูมกล่าวไว้ในนิยามรูปแบบที่สองชัดเจนแล้วว่าเหตุการณ์อัศจรรย์ตามที่มนุษย์รับรู้ที่มนุษย์ได้รับรู้ตัวผู้กระทำ ดังนั้นการเชื่อมโยงระหว่างผู้กระทำที่มนุษย์ไม่สามารถยืนยันเชิงประจักษ์ได้กับการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ใด ๆ ย่อมไม่มีน้ำหนัก

2. ความเป็นไปได้ในเชิงตรรกะ

นอกจากการพิจารณาความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์ในเชิงภววิทยาแล้ว ยังมีผู้พิจารณาความเป็นไปได้ดังกล่าวในเชิงตรรกะอีกด้วย ตัวอย่างเช่น แนวคิดของเออแมน (Earman) และพอยมัน (Pojman) ดังจะกล่าวถึงต่อไปนี้

²¹ David Hume, “Of Miracles” in *Enquiries concerning Human Understanding and concerning the Principles of Morals*, pp. 115 – 116. “That no testimony is sufficient to establish a miracle, unless the testimony be of such a kind, that its falsehood would be more miraculous, than the fact, which it endeavours to establish...”

“มีปัญหาก็ยังยุ่งยากและเห็นได้ชัดสำหรับนิยามรูปแบบที่หนึ่งของฮูม กล่าวคือ ถ้าเหตุการณ์อัศจรรย์คือเหตุการณ์ที่ละเมิดกฎธรรมชาติ เหตุการณ์อัศจรรย์ก็จะ เป็นไปไม่ได้ในเชิงตรรกะ ไม่ว่าจะการละเมิดนั้นจะเกิดจากการเข้าแทรกแซงของ พระเจ้าหรือไม่ก็ตาม เนื่องจากกฎธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นอะไรอื่นก็ตามย่อมเป็น ความสม่ำเสมอที่ปราศจากข้อยกเว้นอยู่นั่นเอง แล้วจะมีความจำเป็นตรงไหน สำหรับบทความอันซับซ้อนซึ่งพิจารณาความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับเหตุการณ์ อัศจรรย์?”²²

กล่าวโดยสรุปแล้วถึงแม้ว่าจะยอมรับได้ว่าข้อสรุปที่ฮูมต้องการเสนอเป็นข้อสรุปเชิง ญาณวิทยาเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ที่มีต่อคำบอกเล่าเกี่ยวกับของเหตุการณ์อัศจรรย์ต่างๆ และถึงแม้จะเห็นว่าการพิจารณาความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์จากนิยามข้างต้นจะนำไปสู่ ข้อสรุปเชิงตรรกะว่าเหตุการณ์อัศจรรย์ไม่เคยเกิดขึ้น แต่ข้อสรุปนี้ก็ไม่สามารถทำให้มนุษย์อ้างถึง ไปสู่การยืนยันความมีอยู่ของเหตุการณ์อัศจรรย์ในเชิงภววิทยาได้ อีกทั้งยังไม่กระทบกระเทือนต่อ ข้อสรุปเชิงญาณวิทยาของฮูมอีกด้วย นอกจากนี้ พอยมัน มีความเห็นต่างออกไปโดยเขาได้กล่าว ถึงแนวคิดของฮูมว่า

“ถึงแม้เหตุการณ์อัศจรรย์ในฐานะเหตุการณ์ที่ละเมิดกฎธรรมชาติ มิใช่จะเป็นไป ไม่ได้เชิงตรรกะ แต่เราไม่เคยมีเหตุผลที่ดีที่จะเชื่อว่ามีเหตุการณ์อัศจรรย์เลย เนื่องจากเรามีหลักฐานจำนวนมากมายที่สนับสนุนความสม่ำเสมอของธรรมชาติ ทุกคำบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์ต้องถูกชั่งน้ำหนักแย้งหลักฐานข้างที่เหนือ

²² John Earman, “The Puzzles of Hume’s Definitions of “Miracles” in *Hume Object Failure : The Argument Against Miracles* , (New York : Oxford University Press, 2000), p. 8. “There is an even more obvious and troubling puzzle about Hume’s first definition : if a miracle is a violation of a law of nature, then whether or not the violation is due to the intervention of the Deity, a miracle is logically impossible since, whatever else a law of nature is, it is an exceptionless regularity. Where then is the need for a complicated essay on the credibility of miracle stories?”

กว่าดังกล่าว และจะพบว่าไม่เพียงพอเสมอ”²³

จากคำกล่าวของพอยมันข้างต้นทำให้เห็นว่าสำหรับแนวคิดของฮูมเหตุการณ์อัศจรรย์มิใช่เป็นเหตุการณ์ที่เป็นไปไม่ได้ในเชิงตรรกะ เนื่องจากเหตุการณ์อัศจรรย์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยประสบการณ์โดยตรง แต่เหตุการณ์อัศจรรย์ต้องแย้งผ่านประสบการณ์ที่สม่ำเสมอชุดหนึ่งที่มีหลักฐานยืนยันความสม่ำเสมอจำนวนมาก มนุษย์จึงไม่มีเหตุผลที่ดีพอที่จะเชื่อในเหตุการณ์อัศจรรย์

สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งระหว่างแนวคิดของเออิมันและพอยมันก็คือ ถึงแม้ว่าพวกเขาจะสรุปถึงความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์ในเชิงตรรกะต่างกัน แต่ก็เหมือนกันตรงที่มีได้ยืนยันว่าเหตุการณ์อัศจรรย์เป็นไปไม่ได้ในเชิงตรรกะเลย สำหรับการที่เออิมันสรุปว่า เหตุการณ์อัศจรรย์เป็นไปไม่ได้ในเชิงตรรกะนั้น อาจเห็นได้ชัดเจนว่ามาจากการอ้างเหตุผลเชิงตรรกะข้างต้น (ดูหน้า 39) ซึ่งการอ้างเหตุผลดังกล่าวมีนัยว่ากฎธรรมชาติที่เขามายถึงเป็นกฎที่ไม่สามารถถูกละเมิดได้ในทุกกรณีไม่ว่าจะเป็นการละเมิดโดยผู้กระทำใด จึงทำให้ได้ข้อสรุปว่า ไม่มีเหตุการณ์อัศจรรย์ดังกล่าวอย่างแน่นอน แต่ทั้งนี้ก็มีนักปรัชญากลุ่มหนึ่งเห็นว่าถ้าใช้การอ้างเหตุผลดังกล่าว เพื่อปฏิเสธความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์ อาจนำมาซึ่งความบกพร่องในการอ้างเหตุผลเชิงตรรกะสองประการดังเช่นที่โพลล์ (Powell) เห็นว่าการอ้างเหตุผลดังกล่าวมีลักษณะของการที่มีข้อสรุปอยู่ในข้ออ้าง (question - begging) โดยเขากล่าวว่า

“แต่มีผู้บอกเรานอกจากธรรมชาติทำงานอย่างสม่ำเสมอและไม่แปรเปลี่ยน ทัศนะนั้นย่อมรับประกันที่กำลังถกเถียงไว้ล่วงหน้า หรือไม่ก็ไม่แตะต้องเหตุการณ์ ซึ่งถือว่าอยู่นอกการดำเนินไปของธรรมชาติ”²⁴

²³ Louis P. Pojman, *Philosophy of Religion : An Anthology*, (Belmont : Wadsworth Publishing Company, 1998), p. 299. “Although miracles, as violations of the laws of nature, are not logically impossible, we are never justified in believing in one. Since we have enormous evidence in favor of the uniformity of nature, every testimony of a miracle must be weighed against that preponderance and be found wanting.”

²⁴ William Samuel Powell, *Discourses on Various Subject* (London: Thomas Balguy, 1776), cited in Fogelin, *A Defense of Hume on Miracles*, 2003,p.19. “But nature, we are told, is uniform and unvaried in her operations. This either presumes the point in question, or touches not those events which are supposed to be out of the course of nature.”

จากคำกล่าวของโพเวลล์นั้นจะเห็นว่าเหตุการณ์อัศจรรย์ตามที่ฮูมนิยาม คือ เหตุการณ์ที่มนุษย์รับรู้ว่าจะเกิดกฎธรรมชาติ แต่กฎธรรมชาติตามแนวคิดของฮูมคือเหตุการณ์ที่มนุษย์รับรู้ว่าจะมีสาเหตุโดยปราศจากช้อยกเว้น ซึ่งเหตุการณ์อัศจรรย์เป็นช้อยกเว้นของกฎธรรมชาติ ดังนั้น เหตุการณ์อัศจรรย์ถือเป็นช้อยกเว้นของกฎธรรมชาติ ดังนั้น เหตุการณ์อัศจรรย์ที่เป็นช้อยกเว้นของกฎธรรมชาติที่ปราศจากช้อยกเว้นนั้นจึงเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นโดยมีนัยแฝงอยู่ในข้ออ้างที่เป็นนิยามของเหตุการณ์อัศจรรย์แล้ว จึงอาจกล่าวได้ว่าถึงแม้การอ้างเหตุผลดังกล่าวจะเป็นจริงเชิงตรรกะ แต่ก็ไม่สามารถให้ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือได้เนื่องจากมีข้อสรุปอยู่ในข้ออ้างนั่นเอง

นอกจากนี้ เลวิส (Lewis) ยังเห็นว่าการอ้างเหตุผลเช่นนี้ตามนิยามเหตุการณ์อัศจรรย์ของฮูมยังนำไปสู่การอ้างเหตุผลที่เป็นการทวนปัญหา (circular) ตามมาดังที่เขากล่าวไว้ว่า

“แน่นอนว่าขณะนี้เราต้องเห็นด้วยกับฮูมที่ว่า ถ้ามี “ประสบการณ์ที่สม่ำเสมอ” อย่างแท้จริงซึ่งแย้งเหตุการณ์อัศจรรย์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเหตุการณ์อัศจรรย์ไม่เคยเกิดขึ้น แล้วเพราะเหตุใดเหตุการณ์อัศจรรย์จึงไม่เคยเกิดขึ้น ช่างโชคไม่ดีเลยที่เราจะรู้ว่าประสบการณ์ที่แย้งเหตุการณ์อัศจรรย์เป็นเหตุการณ์สม่ำเสมอก็ต่อเมื่อเรารู้ว่าทุกรายงานเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์เป็นเท็จ และพวกเราสามารถรู้ว่าทุกรายงานเป็นเท็จก็ต่อเมื่อเรารู้ก่อนแล้วว่าเหตุการณ์อัศจรรย์ไม่เคยเกิดขึ้น อันที่จริงเรากำลังทวนปัญหา”²⁵

สำหรับแนวคิดของเลวิสนั้นได้จากการอ้างเหตุผลเชิงตรรกะดังกล่าวเช่นเดียวกัน โดยเขาเห็นว่าการที่มนุษย์รู้ว่าทุกคำบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์เป็นเท็จ (ไม่มีเหตุการณ์อัศจรรย์) ก็เพราะมนุษย์รู้ก่อนว่ากฎธรรมชาติมีความสม่ำเสมอ และมนุษย์จะรู้ว่ากฎธรรมชาติสม่ำเสมอก็

²⁵ C.S. Lewis, *Miracles : A Preliminary Study* (New York: Macmillan, 1947), cited in Fogelin, 2003, p.19. “Now of course we must agree with Hume that if there is absolutely “uniform experience” against miracles, if in other words they have never happened, why then they never have. Unfortunately we know the experience against them to be uniform only if we know that all reports of them are false. And we can know all the reports to be false only if we know already that miracles have never occurred. In fact, we are arguing in a circle.”

เพราะรู้มาก่อนว่าทุกคำบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์เป็นเท็จ ซึ่งการอ้างเหตุผลย้อนกลับไปกลับมอดังกล่าวนี้นี้เป็นการทวนปัญหาที่ทำให้เห็นว่าการมีกฎธรรมชาติที่สม่ำเสมอ นั้นแสดงว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะมีเหตุการณ์อัศจรรย์

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การใช้การอ้างเหตุผลเชิงตรรกะดังกล่าวเพื่อสรุปว่าเหตุการณ์อัศจรรย์เป็นไปไม่ได้ทั้งในเชิงตรรกะและเชิงภววิทยา ถือเป็นความบกพร่องในการอ้างเหตุผล จึงไม่สามารถให้ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเหตุผลประการหนึ่งอาจเป็นเพราะการเข้าใจกฎธรรมชาติว่าเป็นกฎที่ไม่สามารถถูกละเมิดได้ในทุกกรณี ไม่ว่าจะผู้ละเมิดจะเป็นผู้ใดก็ตาม ซึ่งจากการวิเคราะห์หมโนทัศน์เรื่องกฎธรรมชาติของฮูมข้างต้น ไม่พบว่ามีลักษณะของกฎธรรมชาติข้อใด ยืนยันเช่นนั้น เนื่องจากกฎธรรมชาติเพียงแต่จะไม่สามารถละเมิดตัวมันเองเท่านั้น มิได้มีนัยว่าจะไม่สามารถถูกละเมิดโดยผู้กระทำอื่นๆ (เช่นพระเจ้า) ด้วย อีกทั้งมนุษย์เองก็สามารถกระทำสิ่งที่ “ผิด” การดำเนินไปของธรรมชาติบางแง่มุมได้ ดังเช่นตัวอย่าง การสูบน้ำจากที่ต่ำไปไว้ที่สูงซึ่งฝืนการที่น้ำไหลจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ แต่การ “ผิด” ก็ด้วยความรู้ในการควบคุมกฎธรรมชาติบางประการ มิใช่เป็นการ “ละเมิด” กฎธรรมชาติ แต่เหตุการณ์ที่มนุษย์เป็นผู้กระทำไม่ถึงว่าเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ตามแนวคิดของฮูม นอกจากนี้ ความสม่ำเสมอของกฎธรรมชาติมีนัยครอบคลุมเพียงประสบการณ์ที่ผ่านมาของมนุษย์ผู้ประเมินเท่านั้นว่าไม่เคยเห็นตัวอย่างขัดแย้งแต่ก็ได้ครอบคลุมถึงอดีตก่อนหน้าที่เขาจะเชื่อว่าเป็นกฎธรรมชาติและอนาคตซึ่งอาจมีเหตุการณ์ที่กฎธรรมชาติดังกล่าวถูกละเมิดได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่เห็นด้วยกับนักปรัชญาที่อ้างเหตุผลสนับสนุนหรือปฏิเสธความเป็นไปได้เชิงตรรกะของเหตุการณ์อัศจรรย์โดยใช้การอ้างเหตุผลเชิงตรรกะดังกล่าวก็แสดงว่ายังไม่พิจารณาอย่างชัดเจนพอเกี่ยวกับกฎธรรมชาติตามแนวคิดของฮูม ในกรณีที่พอยมันกล่าวว่ “เหตุการณ์อัศจรรย์มิใช่จะเป็นไปไม่ได้ในเชิงตรรกะ” ถึงแม้พอยมันจะได้ขยายความว่าเพราะเหตุใดเขาจึงกล่าวเช่นนั้น แต่จากเหตุผลของผู้วิจัยดังกล่าวอาจทำให้เห็นว่า การที่คำกล่าวของพอยมันมีลักษณะกำกวมเช่นนี้ อาจเป็นเพราะการสรุปว่าเหตุการณ์อัศจรรย์เป็นไปไม่ได้หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความมีอยู่ของผู้กระทำอื่นที่มิใช่มนุษย์ เช่น พระเจ้า หรือผู้กระทำที่มองไม่เห็นอื่นๆ ซึ่งถ้ามีหลักฐานว่ามีผู้กระทำต่างๆ ดังกล่าวก็เป็นไปได้ที่เหตุการณ์อัศจรรย์จะเกิดขึ้น คำกล่าวที่กำกวมของพอยมันอาจมีนัยว่าเรามีได้ปฏิเสธหรือยืนยันความมีอยู่ของผู้กระทำดังกล่าวในเชิงภววิทยา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฮูมที่ปฏิเสธพระเจ้าในเชิงญาณวิทยาเท่านั้น (มิใช่ในเชิงภววิทยา) เนื่องจากมนุษย์มีอาจรับรู้พระเจ้าผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าได้

อย่างไรก็ตาม ได้มีนักปรัชญาคนหนึ่งมีความคิดสอดคล้องกับพอยมัน แต่ขยายความได้ชัดเจนกว่า นั่นคือ แม็คกีและสวินเบิร์น ที่กล่าวว่า

“เมื่อพวกเขาอมรับว่ามีพระเจ้าหรือผู้ทรงพลังอำนาจอื่น ๆ อยู่ พวกเขาจะไม่มีทางเห็นว่ามันเป็นเรื่องเหลวไหลที่จะคิดว่าผู้ทรงพลังอำนาจดังกล่าวจะเข้ามาแทรกแซงความเป็นระเบียบของธรรมชาติในบางครั้งบางคราว และนี่อาจเป็นโอกาสหนึ่งในหลาย ๆ โอกาสที่เกิดเหตุการณ์เหล่านี้ ... สำหรับคนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความคิดขัดแย้งเสียตั้งแต่ต้นอย่างน้อยก็กลุ่มของผู้ที่ไม่เชื่อว่าพระเจ้ามืออยู่ อีกทั้งยังไม่ยอมรับว่ามีผู้ทรงพลังอำนาจอื่นใดเลย ซึ่งจากความคิดนี้จึงทำให้ไม่มีความน่าจะเป็นไปได้ที่เหตุการณ์อัศจรรย์จะเกิดขึ้นแฝงอยู่ภายใน ถ้าพิจารณาตามนิยามข้างต้นเป็นสำคัญ และมีคำอธิบายอยู่สองแนวทางดั่งส้อม (fork) ของเราที่มักจะเป็นเช่นนั้นเสมอ นั่นคือ เหตุการณ์แปลกประหลาดนั้นไม่ถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ หรือไม่ก็ไม่มีเหตุการณ์อัศจรรย์เกิดขึ้น ซึ่งคำบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวย่อมเป็นเท็จเสมอ”²⁶

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า แม็คกีพยายามแสดงให้เห็นผลลัพธ์เกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่ต่างกันของเหตุการณ์อัศจรรย์ สำหรับบุคคลสองกลุ่มที่มีพื้นฐานความเชื่อในความมีอยู่ของผู้กระทำต่างกัน กล่าวคือ บุคคลกลุ่มที่เชื่อว่ามีพระเจ้าหรือผู้ทรงพลังอำนาจอื่น ๆ จะเป็นผลให้พวกเขามีความเชื่อว่าเหตุการณ์อัศจรรย์เป็นไปได้อย่างสมเหตุสมผล ในทางกลับกัน สำหรับบุคคลกลุ่มที่ไม่มีความเชื่อว่าพระเจ้าหรือผู้ทรงพลังอำนาจอื่น ๆ มีอยู่ พวกเขาต้องสรุปว่าไม่มีเหตุการณ์อัศจรรย์อย่างแน่นอน

²⁶ Mackie, in Pojman, p. 320. “Since they agree that there is an omnipotent deity, or at any rate one or more powerful supernatural beings, they cannot find it absurd to suppose that such a being will occasionally interfere with the course of nature, and this may be one of these occasions ... Here one party to the debate is initially at least agnostic, and does not yet concede that there is a supernatural power at all. From this point of view the intrinsic improbability of a genuine miracle, as defined above, is very great, and one of other of the alternative explanations in our fork will always be much more likely – that is, either that the alleged event is not miraculous, or that it did not occur, that the testimony is faulty in some way.”

อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปของทั้งสองกลุ่มก็ไม่สามารถนำไปสู่การยืนยันความเป็นไปได้ของ เหตุการณ์อัศจรรย์ในเชิงภววิทยา ถึงแม้ว่าความสมเหตุสมผลของข้ออ้างเหล่านี้เกิดจากความ สอดคล้อง (coherent) กันภายในระบบคิดของแต่ละกลุ่มคนในส่วนของความเชื่อเกี่ยวกับความมีอยู่ของ ผู้กระทำเป็นสำคัญ แต่ทั้งนี้ในบทที่ 2 ได้กล่าวถึงแล้วว่าในกรณีที่เหตุการณ์อัศจรรย์ตามแนวคิดของ ฮูมนั้น มนุษย์จะต้องเชื่อว่ามีผู้กระทำผู้ใดผู้หนึ่งเสมอ ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ที่จะมีผู้เข้าใจผิดว่า บุคคลกลุ่มที่ไม่เชื่อในความมีอยู่ของผู้กระทำที่ทรงพลังอำนาจใดเลย พวกเขาอาจจะมีธรรมชาติ ขัดกับมนุษย์ตามความคิดของฮูม ซึ่งผู้วิจัยไม่เห็นด้วยเนื่องจากเหตุการณ์ที่บุคคลกลุ่มอื่นเชื่อว่าเป็น เหตุการณ์อัศจรรย์นั้น พวกเขาอาจเชื่อว่าเป็นเพียงเหตุการณ์ที่เกิดจากผู้กระทำที่มนุษย์มีอาจ รับรู้อื่น ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องมีพลังอำนาจเหนือกว่ามนุษย์ เช่น สิ่งมีชีวิตที่มีขนาดเล็กมากจนมนุษย์ มองไม่เห็นหรือเกิดจากกฎธรรมชาติที่มนุษย์ยังไม่รู้ แต่ก็ยังถือว่าบุคคลกลุ่มที่ไม่เชื่อความมีอยู่ของ ผู้กระทำที่ทรงพลังอำนาจใด ๆ เลยยังเป็นมนุษย์ที่มีธรรมชาติเช่นเดียวกับมนุษย์ตามแนวคิดของ ฮูม ที่เชื่อว่าทุกเหตุการณ์ย่อมมีสาเหตุเสมอ ดังนั้น แสดงว่าทั้งกลุ่มผู้เชื่อหรือไม่เชื่อว่าพระเจ้า หรือผู้ทรงพลังอำนาจมีอยู่ก็นำไปสู่ข้อสรุปว่าเหตุการณ์อัศจรรย์เป็นไปได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่ามีคนก็คิดว่าเหตุการณ์อัศจรรย์ตามแนวคิดของฮูมจำกัดผู้กระทำเฉพาะที่เป็นพระเจ้าและ ผู้กระทำผู้ทรงอำนาจอื่น ๆ เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างแนวคิดของนักปรัชญาอีกท่านหนึ่งที่ แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์อัศจรรย์และผู้กระทำ นั่นคือ แนวคิดของสวินเบิร์นที่ กล่าวไว้ว่า

“ข้าพเจ้าเข้าใจว่าเหตุการณ์อัศจรรย์คือเหตุการณ์ที่ละเมิดกฎธรรมชาติ โดย พระเจ้าซึ่งเป็นผู้มีอยู่เชิงเหตุผลที่เปี่ยมไปด้วยพลังอำนาจ ซึ่งมีใช้สิ่งหนึ่งสิ่งใดใน เชิงวัตถุวิสัย (กล่าวคือ ไม่สามารถมองเห็นได้หรือสัมผัสได้) ... ข้าพเจ้าจะถาม คำถามในสองส่วนคำถามแรกคือมีหลักฐานหรือไม่ว่ากฎธรรมชาติถูกละเมิด และ คำถามที่สองคือถ้ามีหลักฐานในข้อแรก แล้วมีหลักฐานหรือไม่ว่าการละเมิดนั้น เกิดจากพระเจ้าองค์ใดองค์หนึ่ง (a god)

...ดังนั้น ถ้าการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ E เป็นเหตุการณ์ที่จัดอยู่ใน ประเภทที่มีเพียงพระเจ้าเท่านั้นที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งเรามีหลักฐานว่าพระองค์มี อยู่จากคุณลักษณะของพระองค์ที่ปรากฏอยู่ในหลักฐานอื่น เราสามารถถือได้ว่า พระองค์เป็นผู้กระทำให้เกิดเหตุการณ์ E เกิดขึ้นอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งไม่สามารถ อธิบายเป็นอย่างอื่นได้ ... สำหรับเหตุผลเหล่านี้ ข้าพเจ้าขอสรุปว่า เราสามารถ

มีเหตุผลที่ดีที่จะเชื่อว่าการละเมิดกฎธรรมชาติดังกล่าวเกิดจากพระเจ้า และ เหตุการณ์ดังกล่าวถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์”²⁷

แนวคิดของสวินเบิร์นเป็นการเปิดโอกาสให้เหตุการณ์อัศจรรย์เป็นไปได้อีกแนวทางหนึ่ง โดยต้องอาศัยความเชื่อว่ามีพระเจ้าและคุณลักษณะต่าง ๆ ของพระเจ้าอยู่ก่อน ถ้าเหตุการณ์ดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับคุณลักษณะต่าง ๆ ของพระเจ้า และเป็นเหตุการณ์ที่มีเพียงพระเจ้าเท่านั้นที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ เราย่อมเชื่อได้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ เช่น การเปลี่ยนน้ำให้เป็นเหล้าองุ่นอย่างฉับพลัน และอย่างที่ทราบมาบ้างแล้วว่า การตอบคำถามในสวนแรกที่สวินเบิร์นกล่าวถึงนั้น (มีหลักฐานหรือไม่ว่ากฎธรรมชาติถูกละเมิด?) กระทำได้โดยมนุษย์พยายามทำให้เหตุการณ์อัศจรรย์ดังกล่าวเกิดขึ้นซ้ำ ซึ่งถ้ามนุษย์ทำได้ก็แสดงว่าเหตุการณ์นั้นมีสาเหตุการณ์อัศจรรย์ แต่ถ้าทำให้เกิดซ้ำไม่ได้เหตุการณ์นั้นก็ถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ จากนั้นจึงตอบคำถามส่วนที่สองต่อไป (มีหลักฐานหรือไม่ว่าการละเมิดนั้นเกิดจากพระเจ้า?) โดยพิจารณาว่าเหตุการณ์นั้น ๆ ตรงกับที่มีหลักฐานว่าพระเจ้าเป็นผู้กระทำในที่อื่นหรือไม่ เช่น พระเจ้าชุบชีวิตคนตายได้ ถ้าเคยมีมาก่อนแล้วถูกพบว่าเกิดขึ้นอีก (โดยมิใช่ฝีมือของมนุษย์) ก็ถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ได้ ทั้งนี้ ถ้าเหตุการณ์ที่ตรวจสอบแล้วว่าเป็นการละเมิดกฎธรรมชาตินั้นเพิ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ความคิดของสวินเบิร์นดังกล่าวอาจมีปัญหาก็จะยืนยันว่าเหตุการณ์นั้นเกิดจากพระเจ้าหรือไม่ เพราะไม่มีหลักฐานในอดีตว่าพระเจ้าเคยกระทำให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นมาก่อน

²⁷ Swinburne, in Pojman, p. 308, 313. "I understand, by a miracle, a violation of a law of nature by a god, that is, a very powerful rational being who is not a material object (*viz.*, is invisible and intangible)...I shall take the question in two parts. I shall enquire first whether there could be evidence that a law of nature has been violated, and secondly, if there can be such evidence, whether there could be evidence that the violation was due to a god." ... Thus, if the occurrence of E is the sort of thing that the only god of whose existence we have evidence would wish to bring about if he has the character suggested by the other evidence for his existence, we can reasonably hold him responsible for the occurrence of E which would otherwise be unexplained ... For these reasons I conclude that we can have good reason to believe that a violation of a law of nature was caused by a god and so was a miracle."

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับสวินเบิร์นและนักปรัชญาท่านอื่นที่วิจารณ์แนวคิดเรื่อง เหตุการณ์อัศจรรย์ของเดวิด ฮูม แต่มุ่งตรวจสอบผู้กระทำที่เป็นพระเจ้าเท่านั้น โดยอาศัยความมี อยู่ของพระเจ้าเพื่อยืนยันความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์ เนื่องจากฮูมให้ขอบเขตของผู้ กระทำไว้อย่างกว้างขวาง ไม่จำกัดแต่พระเจ้าเท่านั้น การไม่มีอยู่ของพระเจ้ามิได้ทำให้เหตุการณ์ อัศจรรย์เกิดขึ้นไม่ได้ เนื่องจากอาจมีผู้กระทำอื่นเป็นสาเหตุของเหตุการณ์อัศจรรย์ได้ อีกทั้งถึงแม้ พิสูจน์ด้วยเหตุผลได้ว่าพระเจ้ามีอยู่ก็มีได้เป็นการยืนยันว่าพระเจ้าต้องสร้างเหตุการณ์อัศจรรย์ หรือทำการละเมิดกฎธรรมชาติ เพราะอย่างน้อยมนุษย์ก็มีอาจรับรู้ถึงเจตจำนงของพระเจ้าได้

เพื่อแยกให้ชัดเจนระหว่างเหตุการณ์อัศจรรย์ และเหตุการณ์ที่มนุษย์คิดว่าเป็นผลงานของ พระเจ้าในแบบอื่น ๆ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างที่มักถูกกล่าวถึงของฮอลแลนด์ (Holland) ที่มีอยู่ว่า

“เด็กชายคนหนึ่งขับรถยนต์เด็กเล่นหลงเข้าไปในรางรถไฟใกล้บ้านที่ไม่มีรั้วกั้น แล้วล้อข้างหนึ่งของรถก็ไปชดกับรางรถไฟ ในขณะที่นั้นมีรถไฟสายด่วนขบวนหนึ่ง กำลังจะแล่นผ่านมายังตำแหน่งนั้นพอดีโดยมีสัญญาณให้ผ่าน อีกทั้งทางโค้ง ช่วงหนึ่งของรางก็ทำให้เป็นไปไม่ได้ที่คนขับรถไฟจะหยุดรถได้ทันเวลา เพื่อมิให้ ชนสิ่งกีดขวางใดๆที่เขาอาจพบอยู่บนราง แม่ของเด็กซึ่งกำลังออกมาจากบ้าน เพื่อตามหาลูกได้เห็นลูกอยู่ในรางรถไฟ และได้ยินเสียงรถไฟกำลังใกล้เข้ามา แม่ ของเด็กจึงวิ่งออกมาหน้าบ้านพร้อมทั้งตะโกนและโบกมือ แต่ลูกชายที่ยังคงนั่งอยู่ บนรถกำลังก้มต่ำมองอยู่ที่รางและง่วนอยู่กับการทำให้ล้อรถหลุดออกมาจากราง ในขณะที่นั้นเบรกของรถไฟก็ทำงานขึ้นและทำให้รถไฟจอดห่างจากเด็กเพียงสอง สามฟุต แม่ของเด็กกล่าวขอบคุณพระเจ้าสำหรับเหตุการณ์อัศจรรย์ดังกล่าว ... ซึ่งแม่มิได้เลิกคิดเช่นนั้น ถึงแม้ในเวลาต่อมาแม่จะทราบที่ไม่มีเรื่องเหนือธรรมชาติ ใดๆ เกิดขึ้นเกี่ยวกับการที่เบรกของรถไฟถูกทำให้ทำงาน คนขับรถไฟได้เป็นลม ไปด้วยเหตุผลที่ไม่เกี่ยวกับการที่เด็กอยู่บนราง และเบรกก็ทำงานขึ้นโดยอัตโนมัติ

เมื่อมือของเขามีได้ออกแรงกดคันควบคุม”²⁸

จากตัวอย่างข้างต้น ปาล์มเมอร์ (Palmer) เห็นว่า “มันเป็นลักษณะสำคัญของตัวอย่างของฮอลแลนด์ที่แม่ยังคงขอบคุณพระเจ้าสำหรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังที่พบคำอธิบายเชิงธรรมชาติสำหรับสาเหตุที่ทำให้รถไฟหยุดได้ทัน ดังนั้นการที่แม่เรียกว่าเหตุการณ์อัศจรรย์มิใช่เพื่อต้องการกล่าวว่ามีเหตุการณ์ที่ละเมิดกฎธรรมชาติเกิดขึ้นอย่างที่สุดคิด เพียงแต่แม่ได้เห็นเหตุการณ์ที่พระเจ้าควรได้รับการขอบคุณ”²⁹ จะเห็นได้ว่ามิใช่ทุกเหตุการณ์ที่มนุษย์คิดว่าเป็นผลงานของพระเจ้าจะต้องถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์เสมอไป เพราะสำหรับความคิดของฮูมแล้วเหตุการณ์ดังกล่าวต้องละเมิดกฎธรรมชาติด้วยจึงจะถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ ดังนั้นเหตุการณ์ในตัวอย่างของ

²⁸ R.F. Holland, “The Miraculous” in *American Philosophical Quarterly*, 2, 1965, pp. 43 – 44. Reprinted in *Miracles*, ed. Richard Swinburne, London, Collier Macmillan, 1989. pp. 53 – 69. cited in Michael F. Palmer, *The Question of God* (London : Routledge, 2001), p. 198. “A child riding his toy motor car strays on to an unguarded railway crossing near his house and a wheel of his car gets stuck down the side of one of the rails. An express train is due to pass with the signals in its favor and a curve in the track makes it impossible for the driver to stop his train in time to avoid any obstruction he might encounter on the crossing. The mother coming out of the house to look for her child sees him on the crossing and hears the train approaching. She runs forward shouting and waving. The little boy remains seated in his car looking downward, engrossed in the task of pedaling it free. The brakes of the train are applied and it comes to rest a few feet from the child. The mother thanks God for the miracle; which she never ceases to think of as such although, as she in due course learns, there was nothing supernatural about the manner in which the brakes of a train came to be applied. The driver had fainted, for a reason that had nothing to do with the presence of the child on the line, and the brakes were applied automatically as his hand ceased to exert pressure on the control lever.”

²⁹ Michael F. Palmer, “The Argument from Miracles” in *The Question of God* (London: Routledge, 2001), p. 198. “It is a crucial feature of Holland’s example that the mother continues to thank God for what has happened after discovering the natural explanation for why the train stopped. Her calling it a miracle does not, therefore, require her to say that a violation of the natural order has occurred, as Hume might suppose, only that she has witnessed something for which God must be thanked.”

ฮอลแลนด์ข้างต้นจึงถือเป็นเพียงเหตุการณ์แปลกประหลาดที่อาจเกิดได้ไม่บ่อยนักในโลกธรรมชาติ สำหรับฮูม

ในกรณีตัวอย่างข้างต้น การที่แม่ของเด็กกล่าวขอบคุณพระเจ้าอาจเนื่องจากเชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้กระทำไฟหยุดได้ทัน หรือเป็นผู้กระทำให้คนขับเป็นลม หรือแม้กระทั่งแม่ของเด็กเชื่อว่า พระเจ้าเป็นผู้กระทำให้เกิดสาเหตุของการเป็นลมของคนขับ (เช่น ทำให้อากาศร้อนจัด ทำให้ตกใจ หรือทำให้คนขับเกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ) ก็ตาม ถ้าพิจารณาจากแนวคิดของฮูมแล้ว ถ้าเหตุการณ์ดังกล่าวยังไม่มีการละเมิดกฎธรรมชาติเกิดขึ้น แต่มีเพียงลักษณะทางจิตวิทยาของแม่ที่เชื่อว่า พระเจ้าเป็นผู้กระทำ และแม่จะเรียกเหตุการณ์ดังกล่าวว่าเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์แต่ก็ถือว่ามีใช่ เหตุการณ์อัศจรรย์ตามความหมายของฮูม

จากการกล่าวถึงนิยามเหตุการณ์อัศจรรย์ของฮูม ดูเหมือนว่าฮูมต้องการอธิบายว่าเมื่อใด มนุษย์จะเชื่อว่าเหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ แต่จากตัวอย่างของฮอลแลนด์ อาจทำให้ตีความแนวคิดของฮูมได้สองแบบ คือ แบบแรก คำอธิบายตามคำนิยามที่ฮูมเสนอมานี้สอดคล้องหรืออย่างน้อยก็ไม่ครอบคลุมการเชื่อว่าเหตุการณ์ใดถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ของมนุษย์ ส่วนแบบที่สอง คือ ฮูมตระหนักอยู่แล้วว่า มนุษย์สามารถเชื่อว่าเหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์โดยอาศัยลักษณะทางจิตวิทยาเพียงอย่างเดียว ดังเช่นแม่ของเด็กดังกล่าว ฮูมจึงต้องการแยกให้ชัดเจนระหว่างเหตุการณ์อัศจรรย์ที่เกิดจากลักษณะทางจิตวิทยาของมนุษย์เพียงอย่างเดียว กับ เหตุการณ์อัศจรรย์ที่เกิดจากการรับรู้เชิงประจักษ์ร่วมด้วย เพราะถ้ามีเพียงลักษณะทางจิตวิทยาก็จะมีเหตุการณ์ที่ถือว่าอัศจรรย์มากมายเพราะเพียงแค่แปลกประหลาดไปจากปกติบ้างก็ถือว่าอัศจรรย์ได้ และความเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์อาจจะแตกต่างกันไปสำหรับมนุษย์แต่ละคน เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนมีความรู้สึกที่เหตุการณ์ใดแปลกมากหรือน้อยต่างกัน อีกทั้งถ้าพิจารณาจากส่วนของความเชื่อเรื่องผู้กระทำของแต่ละคน อาจทำให้เกิดปัญหาที่มีอาจตัดสินได้แน่นอนว่าเหตุการณ์หนึ่ง ๆ นั้นเกิดจากผู้กระทำใด หรือสอดคล้องกับความเชื่อของใครมากกว่ากัน

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเห็นว่า การนิยามเหตุการณ์อัศจรรย์ โดยเฉพาะส่วนของ “การละเมิดกฎธรรมชาติ” เป็นความตั้งใจของฮูมที่จะให้เกณฑ์หรือเงื่อนไขที่ชัดเจนของการเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ซึ่งต่างจากเหตุการณ์แปลกประหลาดต่าง ๆ อีกทั้งการที่นิยามรูปแบบที่หนึ่งไม่มีการกล่าวถึงประเภทของผู้กระทำนั้น อาจเป็นเพราะการที่มนุษย์เชื่อว่าผู้กระทำใดนั้น ไม่สามารถพิสูจน์ได้เชิงประจักษ์ แต่ถือเป็นเพียงความละเอียดของการอธิบายในส่วนของคุณลักษณะทางจิตวิทยาที่เกิดขึ้นร่วมกับการรับรู้เชิงประจักษ์ของมนุษย์เท่านั้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ถึงแม้มนุษย์ไม่รู้เลยว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดจากผู้กระทำใด (แต่เชื่อว่ามีสาเหตุอันหนึ่งทำให้มันเกิดขึ้น) แต่เหตุการณ์นั้นถือเป็นการละเมิดกฎธรรมชาติ มนุษย์ก็ถือว่าเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ได้

ดังนั้นตัวอย่างของฮอลแลนด์ทำให้เห็นว่าการละเมิดกฎธรรมชาติเป็นเงื่อนไขหลักของการเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ และส่วนที่กล่าวถึงผู้กระทำในนิยามรูปแบบที่สองนั้นเป็นเงื่อนไขเชิงจิตวิทยา ที่มีได้เป็นการยืนยันความมีอยู่ของผู้กระทำ อีกทั้งมีได้เป็นการยืนยันว่ามนุษย์รับรู้ตัวผู้กระทำได้ แต่ในทางตรงข้ามฮูมต้องการแสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ที่ละเมิดกฎธรรมชาติ (เหตุการณ์อัศจรรย์) ดังกล่าวนั้นมนุษย์ไม่สามารถรับรู้ตัวผู้กระทำในเชิงประจักษ์ได้ จึงระบุไม่ได้ว่าใครเป็นผู้กระทำที่แท้จริง แต่มนุษย์จะทราบเพียงว่าเหตุการณ์ดังกล่าวมิได้เกิดจากฝีมือของมนุษย์ หรือผู้กระทำเชิงประจักษ์ใดๆ

อีกทั้งถ้านักปรัชญาท่านใดมุ่งพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าเพื่อใช้อ้างว่าเป็นหลักฐานสำหรับความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์อาจกล่าวได้ว่านั่นมิใช่ข้อถกเถียงภายใต้นิยามเหตุการณ์อัศจรรย์เดียวกันกับฮูม ทั้งนี้สำหรับการพิจารณาความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์ในทางตรรกะ นักปรัชญาที่ได้แย้งกันทุกฝ่ายต่างต้องคำนึงถึงแนวคิดเกี่ยวกับกฎธรรมชาติที่พัฒนา มาดีแล้ว ดังที่แม็คก็กล่าวไว้ว่า

“อย่างไรก็ตามปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้นเกี่ยวกับการพิสูจน์กฎธรรมชาติเป็นกลางระหว่างฝ่ายต่างๆที่ถกเถียงกัน ในขณะนี้ ทั้งผู้สนับสนุน ฮูม และผู้ที่เชื่อว่าเหตุการณ์อัศจรรย์เคยเกิดขึ้น ต่างจำเป็นต้องมีแนวคิดเกี่ยวกับกฎธรรมชาติที่ได้โต้แย้งมาดีแล้ว ผู้ที่สนับสนุนว่ามีเหตุการณ์อัศจรรย์ต้องการแนวคิดเกี่ยวกับกฎธรรมชาติเพื่อที่จะสามารถบอกได้ว่าเหตุการณ์ที่กล่าวอ้างนั้นเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ซึ่งเป็นการละเมิดกฎธรรมชาติโดยการเข้าแทรกแซงของผู้กระทำที่เหนือธรรมชาติ ทั้งนี้ ฮูมก็ต้องการแนวคิดเกี่ยวกับกฎธรรมชาติ สำหรับข้อเสนอของเขาที่แย้งความเชื่อที่ว่าเหตุการณ์นี้เคยเกิดขึ้นจริง”³⁰

³⁰ J.L. Mackie, “Miracles and Testimony” in *The Miracle of Theism* (Oxford University Press, 1982) in Louis P. Pojman, *Philosophy of Religion : An Anthology* (Belmont: Wadsworth Publishing Company, 1998), pp. 318 – 319. “However, any problems there may be about establishing laws of nature are neutral between the parties to the present debate, Hume’s followers and those who believe in miracles; for both these parties need the notion of a well - established law of nature. The miracle advocate needs it in order to be able to say that the alleged occurrence is a miracle, a violation of natural law by supernatural intervention, no less than Hume needs it for his argument against believing that this event has actually taken place.”

แม้ก็คิดว่ากรณีคำว่า “กฎธรรมชาติ” ในนิยามเหตุการณ์อัศจรรย์นั้นจำเป็นต่อทั้งผู้ที่สนับสนุนและผู้ที่ได้แย้งความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์ เพราะมันทำให้ผู้ที่สนับสนุนสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินว่า เหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ แต่ในอีกมุมมองหนึ่งมันก็ช่วยให้ผู้ที่ได้แย้งมีข้ออ้างที่สมเหตุสมผลในการปฏิเสธความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ดังกล่าว เนื่องจากมีคนเรื่องกฎธรรมชาติที่มีลักษณะแน่นอนตายตัวจึงไม่อาจถูกละเมิดได้ดังนั้นจึงอาจมีนัยว่ากฎธรรมชาติจะหมดสภาพความเป็นกฎธรรมชาติเมื่อมันถูกละเมิดหรือมีตัวอย่างขัดแย้งเกิดขึ้นในประเด็นนี้ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับแม็คก็ด้วยเหตุผล 2 ประการดังนี้

1. การที่กฎธรรมชาติมีลักษณะตายตัวเพราะว่ามันไม่สามารถละเมิดการทำงานของตัวมันเองได้ แต่ในขณะที่เดียวกันกฎธรรมชาติมีใช้กฎสากลที่ครอบคลุมทุกกาล ดังนั้น การพิจารณาประเด็นการ “ละเมิด” กฎธรรมชาติจึงมีความซับซ้อน ตัวอย่างเช่น ถ้าในสมัยของพระเยซูมีคนตายแล้วถูกทำให้ฟื้นขึ้นมาได้ พอมาถึงตอนนี้ (พ.ศ. 2548) มีคนตายคนหนึ่งฟื้นขึ้นมา ผู้วิจัยจะยังถือว่าการดังกล่าวเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์หรือไม่ เพราะผู้วิจัยไม่เคยเห็นคนตายแล้วฟื้นมาก่อน อีกทั้งตามความคิดของผู้วิจัยนั้นถึงแม้ในชีวิตของผู้วิจัยจะพบกับเหตุการณ์คนตายแล้วฟื้นอีกสองหรือสามครั้งก็ยังคงคิดว่าเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์อยู่ ซึ่งสมุมก็ได้กล่าวไว้ชัดเจนว่าจะต้องเกิดเหตุการณ์อัศจรรย์เดียวกันก็ครั้งมนุษย์จึงจะเชื่อว่าการดังกล่าวมีถือว่าเป็นกฎธรรมชาติของเขาอีกต่อไป

2. ผู้วิจัยเห็นว่าสมุมมิได้ไข่มโนทัศน์เรื่องกฎธรรมชาติและนิยามเหตุการณ์อัศจรรย์ของเขาเพื่อวัตถุประสงค์ในการปฏิเสธความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์ แต่เพื่อแสดงว่าการเชื่อเหตุการณ์อัศจรรย์มีปัญหาทางญาณวิทยาเพราะถ้าเป็นเช่นนั้น สมุมน่าจะสรุปว่าเหตุการณ์อัศจรรย์เป็นไปได้ โดยนิยามในที่ใดที่หนึ่งตั้งแต่ต้นแล้ว โดยมีต้องเสนอวิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่า ดังนั้นผู้ที่มุ่งปฏิเสธความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์จากนิยามคงมิใช่ตัวสมุมเอง แต่เป็นผู้ที่ต้องการปฏิเสธเหตุการณ์อัศจรรย์ที่ตีความนิยามดังกล่าวของสมุมเช่นนี้

นอกจากนี้ยังมีนักปรัชญาบางท่านเช่น แวน อินวาเกิน ที่คิดว่าถ้าตัดสินได้ว่าเหตุการณ์ที่ถูกกล่าวถึงนั้นเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์แล้วจะต้องนำไปสู่ข้อสรุปว่าคำบอกเล่าดังกล่าวไม่น่าเชื่อถือในทุกกรณีดังที่เขากล่าวไว้ว่า

“ถ้าบุคคลได้ยินได้ฟังรายงานเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์อันหนึ่ง บุคคลไม่ควรเชื่อมั่น (หรือควรเชื่อว่ามันเป็นเพียงเหตุการณ์ที่แปลกประหลาดมาก ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยมีใครพบในความเป็นจริง) แต่การทำให้เกิดข้อสรุปเช่นนี้ของฮูมทำให้เกิดคำถาม 2 ข้อ คือ ข้อแรก รายงานใดที่ถือเป็น “รายงานเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์” ? ข้อที่สองการกล่าวว่า “บุคคลควรไม่เชื่อมั่น” หมายถึง “บุคคลควรปฏิเสธมัน” หรือ บุคคลควรเลิกยอมรับมัน” หรือ อื่นๆ ?”³¹

เมื่อพิจารณาคำกล่าวของ แวน อินวาเกินข้างต้นอาจทำให้เห็นว่าเขาเป็นอีกคนหนึ่งที่คิดว่าฮูมปฏิเสธความเป็นไปได้ของเหตุการณ์จากนิยาม ซึ่งถ้าตัดสินได้ว่าคำบอกเล่าใดกล่าวถึงเหตุการณ์อัศจรรย์แล้ว คำบอกเล่านั้นต้องไม่น่าเชื่อถือเสมอซึ่งขัดแย้งกับตัวอย่างโลกมีด 8 วันของฮูม ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์มิได้ขึ้นอยู่กับการตีความความเป็นไปได้หรือไม่ได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์จากนิยาม หากแต่ขึ้นกับความน่าเชื่อถือขององค์ประกอบอื่นๆของคำบอกเล่าเป็นสำคัญ

3.3 ข้อวิจารณ์

นอกจากประเด็นความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์จะพิจารณาจากนิยามข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังเล็งเห็นว่าประเด็นนี้อาจพิจารณาได้จากคำอธิบายของฮูมเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของเหตุการณ์ด้วย ซึ่งผู้เขียนต้องการนำเสนอว่าการแบ่งประเภทของเหตุการณ์ตามแนวคิดของฮูมยังไม่สามารถทำให้มนุษย์บอกได้ชัดเจนว่าเหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ ซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินว่าคำบอกเล่าใดน่าเชื่อถือหรือไม่ตามมา เนื่องจากฮูมใช้เกณฑ์ประเมินความน่าเชื่อถือของ

³¹ Peter van Inwagen, “Of ‘Of Miracles’” in David Shatz, *Philosophy and Faith* (New York: The McGraw – Hill Companies, 2002), p. 402. “If one hears a report of a miracle, one should not believe it (or one should believe it only in very special circumstances, circumstances so special that one has in fact ever been in them). But this formulation of Hume’s conclusion raises two important questions. First, what counts as a “report of a miracle”? Secondly, does “one should not believe it” mean “one should reject it” or “one should refrain from accepting it” – or perhaps some third thing ?”

คำบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์ต่างจากคำบอกเล่าที่เกี่ยวกับเรื่องแปลกประหลาดต่างๆ โดยผู้วิจัยมีเหตุผล 3 ประการที่เห็นว่าการแบ่งประเภทเหตุการณ์ดังกล่าวไม่ชัดเจนดังนี้

1. ถึงแม้ว่ามโนทัศน์เรื่องกฎธรรมชาติที่กล่าวในบทที่ 3 นั้นจะทำให้เห็นชัดเจนได้ว่ากฎธรรมชาติตามแนวคิดของฮูมมีลักษณะอย่างไร และมีความสำคัญอย่างไรต่อ ประเด็นความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อัศจรรย์ และการจำแนกประเภทของเหตุการณ์ แต่ทั้งนี้ในโลกธรรมชาติแต่ละพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นกฎธรรมชาติต่างกันออกไปบ้างบางกฎ เช่น บางพื้นที่ที่ไม่มีอากาศหนาวเย็นจนน้ำค้างสามารถกลายป็นน้ำแข็งได้ อย่างพื้นที่บริเวณภาคใต้ของประเทศไทย ผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวน่าจะเชื่อว่าการเกิดขึ้นของ “แม่คะนิง” หรือ “น้ำค้างแข็ง” อย่างที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ (กฎธรรมชาติ) สำหรับบริเวณภาคเหนือตอนต้น เป็นเหตุการณ์แปลกประหลาดเช่นเดียวกับกรณีของเจ้าชายอินเดีย หรือมีบันทึกทางประวัติศาสตร์กล่าวว่าเคยมีเหตุการณ์ที่น้ำค้างดังกล่าวมิได้เย็นจัดจนกลายป็นน้ำแข็งแต่กลายเป็น เพชรสีชมพู เหตุการณ์นี้ชาวเหนือจะถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ เพราะมันเป็นเหตุการณ์ที่ “ละเมิด” กฎธรรมชาติที่มีอยู่ก่อนของพวกเขา แต่สำหรับชาวใต้ก็คงเชื่อว่าเป็นเพียงเหตุการณ์แปลกประหลาดเหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น เนื่องจากมันมิได้ละเมิดกฎธรรมชาติใดๆที่พวกเขาถืออยู่เลย แต่เป็นเหตุการณ์ที่พวกเขาไม่เคยมีประสบการณ์เท่านั้น

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าถ้ากฎธรรมชาติสำหรับฮูมเป็นกฎสากลของมนุษย์ทุกคนในแง่ของความสามารถในการรับรู้ทางประสาทสัมผัส กล่าวคือถ้ามนุษย์มีความสามารถในการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าเช่นเดียวกัน มนุษย์ทุกคนย่อมเชื่อเหมือนกันว่าเหตุการณ์ใดบ้างที่ถือเป็นกฎธรรมชาติ หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า มนุษย์ทุกคนมีกฎธรรมชาติชุดเดียวกันอยู่ก่อน จึงจะตัดสินได้ว่าเหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์สำหรับทุกคนซึ่งจะตัดสินได้ตรงกัน แต่จากตัวอย่างน้ำค้างข้างต้นอาจเป็นปัญหาสำหรับฮูมที่จะอธิบาย นอกจากฮูมจะยอมรับว่ากฎธรรมชาติตามความคิดของเขามีไขกฎสากล แต่เป็นกฎธรรมชาติตามความเชื่อของมนุษย์แต่ละพื้นที่ กล่าวคือมนุษย์ในแต่ละพื้นที่อาจมีกฎธรรมชาติบางข้อที่ต่างกัน หรือมีจำนวนกฎธรรมชาติไม่เท่ากัน ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ฮูมต้องยอมรับว่าปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาก็คือมนุษย์ไม่สามารถตัดสินได้ตรงกันว่าเหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ โดยจะมีผลต่อการประเมินความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่าดังกล่าว ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ที่น้ำค้างกลายเป็นเพชรสีชมพูนั้นถือเป็นเหตุการณ์แปลกประหลาดสำหรับชาวใต้ ชาวใต้จะตัดสินใจไม่เชื่อคำบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้เนื่องจากไม่สอดคล้องกับ

ประสบการณ์ของพวกเขา ในขณะที่เหตุการณ์ดังกล่าวเป็น “เหตุการณ์อัศจรรย์” ของชาวเหนือซึ่งพวกเขาจะพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆของคำบอกเล่า และเป็นไปได้ว่าคำบอกเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้อาจน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือขององค์ประกอบอื่นๆของคำบอกเล่าดังกล่าว

อย่างไรก็ตามสมมติฐานอธิบายว่ากฎธรรมชาติตามความคิดของเขาหมายถึง เฉพาะกฎธรรมชาติที่มนุษย์เชื่อตรงกันเท่านั้น เช่น คนตายมีอาจฟื้นคืนชีพได้ เป็นต้น แต่ทั้งนี้มนุษย์แต่ละคนจะรู้ได้อย่างไรว่าเหตุการณ์ใดบ้างที่มนุษย์คนอื่นๆเชื่อว่าเป็นกฎธรรมชาติ เช่นเดียวกับตน ซึ่งก็จะมีผลต่อการตัดสินว่าเหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ และการประเมินความน่าเชื่อถือของคำบอกเล่าอย่างทีกล่าวมาเช่นกัน

2. ถ้ามีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกมนุษย์จะตัดสินว่าเป็นเหตุการณ์ประเภทใด ตัวอย่างเช่น การที่มนุษย์ที่อาศัยยูริสมแม่น้ำโขงสังเกตเห็น “บั้งไฟพญานาค” เป็นครั้งแรกในวันออกพรรษาของปีหนึ่ง แน่แน่นอนว่าตามแนวคิดของฮูม เหตุการณ์ดังกล่าวคงไม่ถูกตัดสินว่าเป็น “กฎธรรมชาติ” เพราะมนุษย์ต้องมีประสบการณ์ซ้ำแล้วซ้ำเล่าระยะเวลาหนึ่ง (ไม่ทราบแน่นอนว่าต้องใช้ระยะเวลาานเท่าใด) จึงจะเกิดความเชื่อว่าเหตุการณ์สม่าเสมอเช่นนั้นเป็นกฎธรรมชาติ แต่ทั้งนี้ถ้ามนุษย์มีกฎธรรมชาติอยู่ก่อนว่าในแม่น้ำมีละอองน้ำเท่านั้นที่ลอยขึ้นมาในอากาศและไม่เคยมีลูกไฟลอยขึ้นมา ประกอบกับความเชื่อเกี่ยวกับพญานาคผู้มีอิทธิฤทธิ์ ซึ่งอาศัยอยู่ในแม่น้ำ จึงทำให้มนุษย์ตัดสินว่า เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ที่เกิดจากฝีมือของพญานาค (ถ้าผู้ที่เป็นพยานที่เล่าหรือบันทึกเหตุการณ์เป็นผู้ที่มีความเชื่อเรื่องพระเจ้า มนุษย์ต่างดาว หรือผู้กระทำที่มองไม่เห็นอื่นๆ บั้งไฟพญานาคก็อาจต้องเปลี่ยนชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น เช่น บั้งไฟ มนุษย์ต่างดาว เป็นต้น) และในเวลาต่อมามนุษย์ก็สังเกตเห็นว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเช่นนี้ทุกปีในวันออกพรรษาลดระยะเวลา 30 ปี ต่อมามนุษย์ก็ยังคงเชื่อว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์อีกหรือไม่ เพราะเหตุการณ์อัศจรรย์ตามแนวคิดของฮูมไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวหรือมนุษย์จะเปลี่ยนเป็นเชื่อว่าเหตุการณ์นี้เป็นกฎธรรมชาติข้อหนึ่ง

ยิ่งไปกว่านั้นถ้าสังเกตในระยะเวลา 20 ปีต่อมาพบว่าบางปีก็เกิดเหตุการณ์เช่นนั้น บางปีไม่เกิด มนุษย์จะยังคงเชื่อว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ หรือ จะเปลี่ยนมาเชื่อว่าเป็นเพียงเหตุการณ์แปลกประหลาดเท่านั้นหรืออาจกล่าวได้ว่า เหตุการณ์หนึ่งๆนั้นอาจถูกเชื่อว่าเป็นเหตุการณ์ประเภทใด ตามแต่ข้อมูลที่มีในแต่ละยุคสมัย ดังนั้นสำหรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้ง

แรกในประสบการณ์มนุษย์จึงไม่สามารถตัดสินใจได้ชัดเจนว่าอยู่ในประเภทใด และไม่ทราบแน่นอนอนว่าควรสังเกตเป็นระยะเวลาานเท่าใดจึงจะตัดสินใจได้

นอกจากนี้จากการแบ่งประเภทเหตุการณ์ของฮูมที่กล่าวในบทที่ 2 จะเห็นได้ว่าเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการตัดสินว่าเหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ก็คือกฎธรรมชาติ แต่เงื่อนไขที่ใช้ตัดสินว่าเหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์แปลกประหลาดมีอยู่ 3 ประการคือ ประการที่หนึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นบ้างในประสบการณ์ (เช่นฝนตกในฤดูหนาว) ประการที่สองเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยมีในประสบการณ์แต่ไม่ใช่เหตุการณ์ที่ละเมิดกฎธรรมชาติข้อใดเลยที่มนุษย์เชื่ออยู่ก่อน (เช่น กรณีของเจ้าชายอินเดีย) และประการที่สามเป็นเหตุการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในอดีต (เช่นกรณีของคาโต้) โดยในประการที่สองนั้นได้กล่าวถึงแล้วในข้อ 1 ข้างต้น ส่วนประการที่สามไม่มีปัญหาในการตัดสินว่าเป็นเหตุการณ์แปลกประหลาด เนื่องจากผู้ประเมิน (ผู้ฟัง) ใช้ประสบการณ์ตรงในฐานะพยาน หรือผู้รู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตดังกล่าว แต่ผู้เล่ากล่าวถึงเหตุการณ์ที่ขัดแย้งกับประสบการณ์ของผู้ประเมิน คำกล่าวของเขาจึงกลายเป็นเรื่องแปลกประหลาดสำหรับผู้ประเมิน ทั้งนี้ส่วนที่ผู้วิจัยคิดว่าเป็นปัญหาในการตัดสินว่าเป็นเหตุการณ์ประเภทใดก็คือ ในส่วนของประการที่หนึ่งซึ่งจะเห็นได้ว่าถ้ามีเหตุการณ์ฝนตกในฤดูหนาวเกิดขึ้นในประสบการณ์เป็นครั้งแรกจะไม่ถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ หรือ ? ถ้ามนุษย์มีกฎธรรมชาติที่ว่า “ฝนตกในฤดูฝน” และ “หิมะตกในฤดูหนาว” อยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าทุกเหตุการณ์แปลกประหลาดตามเงื่อนไขประการที่หนึ่งต้องเคยเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์สำหรับมนุษย์มาก่อนเสมอ เมื่อครั้งต่อมาเกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกจึงจะถือเป็นเหตุการณ์แปลกประหลาด แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการเกิดขึ้นตั้งแต่ครั้งที่สองเป็นต้นไปของเหตุการณ์ดังกล่าวน่าจะถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์ได้เช่นกัน เพราะอย่างไรก็ตามมันก็ยังเป็นการละเมิดกฎธรรมชาติดังกล่าวอยู่ อีกทั้งแนวคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์ของฮูมไม่มีนัยว่าจำเป็นต้องเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว

3. จากแนวคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์อัศจรรย์ของฮูมยังเห็นว่าตัวเหตุการณ์อัศจรรย์อาจเป็นเหตุการณ์ที่เหมือนกับเหตุการณ์ที่มนุษย์เคยพบเจอในโลกธรรมชาติแต่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน เช่น ฝนตก ลมพัด และอื่นๆ ถ้าวันหนึ่งขณะที่ฝนกำลังตก (ในฤดูหนาว) แล้วพระเจ้าหรือผู้กระทำที่มองไม่เห็นอื่นๆ บันดาลให้ฝนตกพร้อมด้วย มนุษย์คงไม่อาจตัดสินได้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์หรือไม่ในแง่ของญาณวิทยา

ที่กล่าวมานั้นเป็นเหตุผล 3 ประการที่ผู้วิจัยเห็นว่าการแบ่งประเภทเหตุการณ์ตามที่สุม
เสนอมานั้นยังมีความไม่ชัดเจนหลายประการ และนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า มนุษย์ไม่สามารถแบ่งได้
ชัดเจนว่าเหตุการณ์ใดถือเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย